Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...гээмнай 1921 оной ...брийн 21-hээ гарана | № 31 (14357) | 1974 оной февралиин 6, среда | Сэн 2 мүнгэн

СОВЕТ-КУБЫН ДЕКЛАРАЦИ

...бын Коммунис партиин ...ральна Комитедэй Нэгэ... секретарь, Кубын Рес...лын Революционно ...тельствын Премьер... ...тр Фидель Кастро Ру... ...далаар Советскэ Сою... ...ммунис партиин Цент... ...а Комитедэй Генераль... ...ретарь Леонид Ильич ...нев 1974 оной янва... 28-haa февралиин 3 ...ор тушаалай хэрэгээр ...а айлшалаа.

...ин Америкэдэ социа... байгуулжа байhан ту... ...ын орондо КПСС-эй ...й Генеральна секре... ...н түрүүшынхиеэ ерэ... ...шар Кубын ажалшадай ...э революционно эршэ ...нүхэр ёhоной hаналаа ...гэ үүсхээ, мүн со... ...бын хани барисаае ...элгэдэ шэнэ шухала ...болоhон байна. Элэ ...үдэй туршада СССР ба Кубые нэгэдүүлдэг эбдэршэгүй нэгэдэл ба нүхэр ёhоной hаналаа нэгэдэлгэ шэнэ хүсэтэйгөөр тодорхойлогдоо, тэдэнэй хоорондохи аха дүү ёhоной хани харилсаае саашадань гүнзэгырүүлхэ харгы зам хараалагдаhан байна. Хоёр оронойдотоодын хүгжэлтын дүршэл хубаалдаhан ушар аШатай туhатай ба үнэтэй сэнтэй байгаа. Дэлхэй дээрэхи мүнөөнэй үе сагай байдал тушаа, мүн социалис гүрэнүүдэй гадаадын политикын зорилгонууд тушаа, гүрэнүүд болон арадуудай эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байха ба хуулита эрхэеэ хамгаалха, эб найрамдал болон уласхоорондын хани харилсаа бэхижүүлхэ зорилгонууд тушаа тон адли хараа бодолтой байhанаа Советскэ Союзай ба Кубын хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ.

...циализмын, коммунизмын замаар бата найдамтайгаар дабшана

...С-эй XXIV съездын ...бэринүүдые дүүргэхэ ...Советскэ Союзай ...унис партиин, бүхы со... ...дай зохёон байгуулхы ...ябуулгын түүхэтэ уд... ...шарые Кубын Комму... ...арти үндэрөөр сэгнэнэ. ...ёбтэ табан жэлэй гур... ..., шиидхэхы жэлые ...татайгаар дүүргэhэн ...Совет ороной эко... ...ые — түгэс хүгжэнги ...измын экономикые ...хэмжээндэ гаргана. ...шленна продукци гар... ...ниитын үйлэдбэриин ...рын тон шухала үрэ ...лохо ажалай бүтээсые ...үүлхэ 1973 оной тү... ...даабаринууд үлүүлэн ...сдээ. Оро̆н дотор шэ... ...ю промышленна ба... ...ууд бодоо, байгаалиин ...ай шэнэ хэбтэшэнүүд ...татайгаар ашаглагдаа.

...ее ажахые хүгжөөхэ ...КПСС-эй, Советскэ ...тельствын абаhан хэм... ...үдэй ашаар хүдөө ...н продукциин ургалта ...дээшэлээ. Үнгэрhэн ...ооhо тараанай, хло... ...бусад хэдэ хэдэн ур... ...үүдай эгээн ехэ урга... ...үүлагдаа.

...чно-техническэ рево... ...туйлалтануудые үр... ...нэбтэрүүлhэнэй, ту... ...ын, хүтэлбэрилгын ...нарижуулан hай... ...hанай үндэhөөр бүхы ...экономикые шэнээр ...асуудалнууд ара... ...жахые хүтэлбэрилхэ ...КПСС-эй ажал ...ын гол анхаралда та... ...Совет арадай ажа... ...haйжаруулха үргэн ...мма түсэбэй ёhoop ...лэгдэнэ.

...тиин хараалhан уг зо... ...үдые шиидхэлгэдэ ...зохёон байгуулхы ху... ...далые элсүүлхэ шал... ...ан арга дүрэ гэбэл, ...арадай социалис мү... ...дэлгэрүүлхэ хэрэг бо... Түсэбтэ даалгабари... ...болзорhоонь урид ...лгэ, угтамжын түсэ... ...ажалай бүтээсые дээ... ...лхын түлөө, продук... ...шанар hайжаруулхын ...ажалшадай эдэбхи ...эй тэмсэл — эдэ бү... ...Соведүүдэй оронииe ...түсэтэй болгоно, ком... ...байгуулха бүхэдэл... ...түүхэтэ зорилгые ...лгэдэ туhална.

...бын арад аха дүү совет ...амжалтые халуунаар ...лна. СССР-эй эконо... ...бэеэ хамгаалха ху... ...адалые бэхижүүлгэ, ...измын материально... ...скэ үндэhэ hуури ...гада туйлаhан тэрэ... ...жалта уласхоорондын ...ехэ удха шанартай юм. СССР-эй туйлалтанууд социализмын бусад оронуудые зоригжуулна, эрхэ сүлөөгэй, демократиин, национальна талаараа бэеэ даанхай байлгын, социальна дэбжэлтын хэрэгые хамгаалжа байдаг бүхы хүнүүдтэ шэнэ хүсэ нэмээнэ, эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй улам бата бэхи материальна үндэhэ hуури байгуулжа үгэнэ.

Советскэ Союзай Коммунис парти, совет арад социалис общество — дарлалта мүлжэлгэhөө сүлөө, ажалша бүхы арадай аша туhада ажалшадаар хүтэлбэрилэгдэдэг общество байгуулха агууехэ зорилго дүүргэлгэдээ Коммунис партияа тойрон жагсаhан Кубын арадай туйлаhан амжалтые үндэрөөр сэгнэнэ.

Социально - экономическа гүнзэгы хубилалта, культурна байгуулалтадахи туйлай ехэ дэбжэлтэ Кубын арадай ажаhуудалые үндэhөөрнь хубилгахаhаа гадна, национальна талаараа сүлөөрхын, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэжэ байhан бусад олон арадуудта зоригжуулхы үльгэр жэшээ болоно.

Кубын Коммунис партиин байгуулалтын гуримые нарижуулан hайжаруулха, партийна зэргые бэхижүүлхэ, партиин съезддэ бэлэдхэхэ, социалис гүрэнииe хүгжөөхэ, централизованно түсэблэлгэ бэелүүлхэ, марксизм-ленинизмын үзэл сурталаар үргэн арад олонииты хүмүүжүүлхэ талаар мүнөө хэгдэжэ байhан хүдэлмэри шууд сэхэ удха шанартай юм.

Монкада казармые баатарлигаар добтолhоной 20 жэлэй ойе, мүн Кубын революциин илаhаар 15 жэлэй ойе hаяхан үргэнөөр тэмдэглэhэн ушар экономическа, социальна, культурна байгуулалтадаа Кубын туйлаhан амжалтын бүгэдэ арадай хаpалга бодото дээрээ болоhон байна. Кубын хүдэлмэришэн ангиин, мүн бүхы ажалшадай политическэ талаараа бүри эдэбхитэй болоходонь, мүн ажалай эдэбхиин бүри ехэ болоходонь Кубын профсоюзуудай XIII съезд туhалаа.

Кубада политическэ, ажахын байгуулалта бурьялан хүгжэнэ, Кубын арадай революционно ёho заншалай алдарта тугые Кубын коммунистнууд дээрэ үргэн ябана, туйлаhан амжалтануудаа батадхан, гүнзэгырүүлэн, Кубын социалис революци хүгжэлтынгөө шэнэ шатада гараа гэжэ эдэ бүгэдэ эли тодоор хэлэжэ үгэнэ.

Советскэ Союз ба Кубын хоорондо аха дүүгэй хани барисаан бэхижэнэ, хүгжэнэ

Совет болон Кубын арадуудай, Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Кубын Коммунис партиин хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаан, аха дүүгэй харилсаан болбол хоёр оронуудай, бүхы социалис хани харилсаата оронуудай аша туhада, эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туhада харюусана гээд Советскэ Союз ба Куба этигэнэ. Тэдэнэр социалис интернационализмын гол ёhонуудые хүтэлбэри болгон, адли тэгшэ эрхын, бэеэ даанхай байдалаа хоёр талаhаа хүндэлхын ёhoop, хоёр оронуудай арадуудай эгээн үнэтэй сэнтэй туйлалта — совет-кубын хани барисаае бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ түгэс хүсэлтэй юм. Эдэ хоёр оронууд нэгэн адли социальна байгуулалтаараа, социализм, коммунизм амгалан ёhoop байгуулха гэhэн нэгэн адли уг зорилгоороо батаар нэгэдэнхэй.

Бэе бэеынгээ ажаhуудал, соёл культура, ниитэ-политическэ, ажахын ба научно-техническэ дүй дүршэлөө Советскэ Союзай ба Кубын арадуудай бүри hайнаар мэдэдэг болохын тула, компартинуудай, гүрэнэй органуудай, профсоюзуудай, залуушуулай, эхэнэрнүүдэй болон бусад ниитэ организацинуудай хоорондо совет-кубын хани харилсаанай саг үргэлжэ үргэдэжэ байхын тула, хоёр оронуудай элдэб янзын ажалтай хүн зоной түлөөлэгшэдэй уулзажа байхын тула бүхы юумэн хэгдэхэ байна.

Түсэбэй ёhoop, үни удаан сагай хэлсээ баталhанай үндэhөөр, тусхайлбал, 1972 ондо баталагдаhан экономическа хэлсээнүүдые хараадаа абан, хоёр оронуудай экономическа, худалдаа наймаанай, научно-техническэ хани харилсаан саг үргэлжэ хүгжэжэ, hайжаруулагдажа байха юм.

Совет ороной ба Кубын түсэблэлгын органуудай, хоёр оронуудай министерствэнүүд болон зургаануудай хоорондо, Совет ороной ба Кубын үйлэдбэриин коллективүүдэй хоорондохи хани харилсаан ба холбоонууд бүри үргэдхэгдэхэ.

Хоёр правительствануудай хэлсээнэй ёhoop, индустри хүгжөөхэ, хүдөө ажахыгаа оньhожоруулха, Кубын экономикын олон hалбаринуудта зорюулан мэргэжэл түгэс кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэнь Советскэ Союз Социалис Кубада туhалха юм.

Совет ороной ба Кубын научна шэнжэлгын эмхи зургаануудай, hургуулинуудай, уран hайханай союзуудай уулзалганууд, али али талын хани харилсаан дэмжэгдэхэ юм.

Шэнэ ажабайдал байгуулгадань Кубада туhаламжа, дэмжэлгэ Советскэ Союз саашадаашье хүргэжэ байха гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Советскэ Союзай Коммунис партиин, Совет гүрэнэй, бүхы совет арадай үмэнэhөө мэдүүлээ.

Интернациональна hаналаа нэгэдэнги байhанайнь түлөө, социалис общество байгуулгадань бүхы талын туhаламжа Кубада аха дүү ёhoop хүргэжэ байhанайнь түлөө Соведүүдэй орондо Кубын Коммунис партиин, революционно правительствын, Кубын бүхы арадай үмэнэhөө халуун баяр Кубын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь хүргөө.

Хамтын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ СССР-эй ба Кубын коммунистнууд нэгэ зэргэдэ ябана

Совет-кубын эбдэршэгүй хани барисаанай гүнзэгы үндэhэ hууринь КПСС ба Кубын компартиин хоорондохи бүхы талын аха дүү ёhоной хани харилсаан болоно. Революционно марксистско-ленинскэ эдэ хоёр партинууд ажалша арадай зол жаргалай түлөө, социалис ба коммунис общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ бүхы ажал ябуулгаяа зорюулдаг юм. КПСС ба Кубын компарти энэ хани харилсаагаа хүгжөөхэ хэрэгые нэн түрүүнэй удха шанартай зорилго гэжэ харадаг байна.

КПСС ба Кубын компарти хани харилсаагаа бүхы талаарнь хэлбэришэгүйгөөр үргэдхэжэ, hайжаруулжа байха юм, мүн партийна хүдэлмэрилэгшэдэй делегацинуудые андалдажа байха, партийна хэблэлэй хоорондохи холбоонуудые бэхижүүлжэ, социалис ба коммунис байгуулалтын дүй дүршэлөө бүри үргэнөөр андалдажа байха юм.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда, бүхы дэлхэй дээрэ үзэл сурталай шанга тэмсэлэй болюжо байhан сагта, хархис пропагандын зүгhөө социализмын оронуудые хардалга гүрдэлгөөр хүреэлхэ гэhэн, социализм тухай үнэн зүб үгэнүүдые өөhэдынгөө арадуудай үмэнэ худал болгохо гэhэн, тиигээд капиталис байгуулалтын хурсадажа байhан дотоодын кризисhээ олонииитын анхаралые холодуулха гэhэн hэдэлгын саг үргэлжэ гаргагдажа байhан сагта хардагшадые эсэшэ сусашагүйгөөр, эли тодоор элиiэлжэ байха шухала, социализмда харша хүсэнүүдэй үзэл сурталай ямаршье түхэлэй добтолгодонь харюу үгэжэ байха шухала, мүн социалис оронуудай ажабайдал тухай дэлхэйн олониитэдэ үргэнөөр мэдээсэжэ байха шухала гэжэ аха дүү хоёр партинууд онсолон тэмдэглэнэ.

КПСС ба Кубын КП уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе саашадань жагсаахые хэлбэришэгүйгөөр хүсэнэ. Тэдэнэр дэлхэйн революционно манлайн зарим отрядуудые бэе бэедэнь зүрюугээр табиха гэhэн hэдэлгэтэй, социальна дэбжэлтын, арадуудай национальна сүлөөрэлгын, бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдэй нэгэдэл таhалха гэhэн ямаршье hэдэлгэтэй саашадаашье эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байха юм. Хоёр парти баруунай ба мүн «зүүнэй» ревизионизмда, коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай хамтаараа зохёоhон интернационалис хараа шугамда эсэргүү зонхилхы, шовинис hэдэлгэдэ эбсэшэгүйгөөр хандана. Марксизм-ленинизмын үндэhэ hуури дээрэ дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй зэргын нэгэдэлые бэхижүүлгэ бүхы революционно хүдэлөөнэй амжалтатайгаар хүгжэхын, гүнзэгы болгохын эшэ үндэhэн мүн болоно.

Бата бэхи эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө

Хүн түрэлтэндэ социализмын харгы гаргажа үгэhэн, бүхы дэлхэйн ажалшадай гениальна багша, вождь В. И. Ленинэй нүгшэhөөр табин жэл үнгэрбэ. Дэлхэйн хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые Ленинэй зүбөөр шэнжэлhэниие баталhан шэнэ шэнэ баримтануудые уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдэй ябаса мүнөөшье үгэжэ байhаар.

Ленинэй хараалhан шэглэлээр лэ мүнөө дэлхэйн оршон байдал дабшажа байна.

Дэлхэйн социалис байгуулалтын хүсэ шадал, уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдэй ябасада тэрэнэй үгэдэг нүлөөн хэлбэришэгүйгөөр ургана. Арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэл түүхэтэ илалтануудые туйлаа. Тэрэнэй добтолго доро неоколониализмын гурим hандарна. Энэ шэнэ гуримаар империалистнууд урдань байhан колониальна гуримые hэлгэхэ hэдэлгэ гаргана. Манай үе сагта капитализмын бүхы талын кризис хэзээ хэзээнэйхиhээ ехээр хурсадана. Үзэгдөөгүй ехэ хэмжээтэй, хурса политическэ, экономическа зүрилдөөнүүд капиталай дэлхэйе доhолгожо байнхай.

Социализмын аша туhада хүсэнүүдэй тэнсүүриин хубилhанай ашаар, социалис хани барисаанай оронуудай хоорондоо холбоотой политикын нүлөөгөөр, бүхы түрүү hанал бодолтой, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй эдэбхитэй ажал ябуулгын ашаар уласхоорондын оршон байдалда «хүйтэн дайнhаа» түгшүүрилэй hуладалга тээшэ хубилалтын болюжо байhан, уласхоорондын харилсаанда ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёhoop зэргэ оршон байха гол ёhонуудай бүри батаар нэбтэржэ байhан ушарые СССР, Куба амаршална.

Социалис гүрэнүүдэй хүсэ шадалые, жагсаалые саашадань бэхижүүлгэдэ, тэдэнэй экономическа, политическэ хүсэ шадалай саашадаа ургаха шухала эрхэ нүхэсэлынь болодог тэдэнэй нягта хани харилсаае хүгжөөлгэдэ бүхы хэмжээгээр туhалха хэрэг болбол гадаадынгаа политикын гол зорилго гэжэ Советскэ Союз ба Куба тоолоно. Дэлхэйн социализмын хүсэ шадал, эбдэршэгүй аха дүү ёhоной хани барисаагаар холбогдоhон, бэе бэедээ хүргэдэг үнэн сэхэ туhаламжа болон дэмжэлгээр холбогдоhон социалис хани барисаанай оронуудай нэгэдэл болон hаналаа нэгэдэлгэ манай үе сагта революционно гол хүсэн болодог гэжэ тэдэнэр хараадаа абана. Энэ хүсэн дэлхэйн ниитын хүгжэлтын ябасада шиидхэхы нүлөө үзүүлжэ байдаг юм.

Тогтоогдоhон хоёр талын ба олон талын холбоонуудые нарижуулан hайжаруулга, мүн политическэ, экономическа, мүн бусад hалбаринуудаар аха дүү оронуудай хани харилсаа байгуулха шэнэ замуудые, шэнэ шэглэлнүүдые саг үргэлжэ бэдэрхэ гээшэ ехэ удха шанартай гээд Советскэ Союз ба Куба тоолоно. Тэдэнэр социалис экономическа интеграциин асуудалнуудта саашадаашье hуларшагүй анхарал хандуулжа байха, экономическа харилсан туhаламжын Соведэй хэмжээн соо иимэ зорилгоор зохёогдоhон комплексно программа болон бусад хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ бүхы хэмжээнэй туhаламжа хүргэжэ байхаар шиидэнхэй.

Арадай ажабайдалда, амгалан ажалда аюул хүргэдэг империалис ээрхэг түримхэй ямаршье ябуулгануудые Советскэ Союз, Куба эрид шууд буруушаана. Бүгэдэниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байhанаа тэдэнэр шууд сэхээр мэдүүлнэ. Мүнөө үе сагай асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлгын, ниитын байгуулалтын саашадаа дэбжэлтын шухалын шухала эрхэ нүхэсэлынь эб найрамдал болоно.

Эб найрамдал юу хангаhаб гэбэл, социалис оронуудта социализм ба коммунизм байгуулха амгалан hайн эрхэ байдал хангана: национальна сүлөөрэлгын тэмсэл ябуулжа байhан арадуудта — политическэ талаараа бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын, экономическа талаараа бэеэ дааха эрхэ байдал, колониальна болон расис ёhоной гуримуудые усадхаха үргэн арга боломжо олгожо үгэнэ; капиталис оронуудай ажалшадта — мүлжэлгэдэ эсэргүүгээр, хуулита эрхэнүүдэйнгээ түлөө тэмсэлыень хүнгэдхэнэ.

Имагтал бата бэхи, демократическа, үнэн зүб эб найрамдал арадуудай хоорондо бодото дээрээ адли тэгшэ эрхэтэй, ашаг үрэ ехэтэй хани харилсаа байгуулха эрхэ нүхэсэл олгоно. Тэрэ хадаа гүрэнүүдэй хоорондохи арсалдаанууд болон ондо ондоо hанал бодолнуудые сэрэгэй зэбсэгээр шиидхэлгэhээ шууд сэхээр арсаhан, бүхы гүрэнүүдэй нэрэ хүндые нарин нягтаар хүндэлдэг, тэдэнэй дотоодын хэрэгтэ алишье аргаар хамааралсаха ябадалые зайсуулhан байха ёhотой. Эб найрамдал хубаарагдашагүй юм, ехэ багаhаань, экономическа болон сэрэгэй хүсэ шадалhаань, социальна байгуулалтаhаань дулдыдангүй, бүхы оронуудта амгалан байдал хангагдаhан байха зэргэтэй.

Советскэ Союзай гадаадын п о л и т и ч е с к э шууд сэхэ хараа шугамай, КПСС-эй XXIV съездын зохёоhон Эб найрамдалай программые амжалтатайгаар бэелүүлгын уласхоорондын туйлай ехэ удха шанарые Кубын Коммунис парти, Революционно правительство онсолон тэмдэглэнэ. КПСС-эй, Совет гүрэнэй шууд сэхэ, ангиин талые хэлбэришэгүйгөөр хараhан гадаадын политикатай Кубын компарти, правительство hаналаа бүрин нэгэдэнги.

Кубын КП-гэй ЦК, Кубын Республикын Революционно правительство уласхоорондын байдал дээрэ социалис хани харилсаанай оронуудай урдаа табидаг хамтын уг зорилгонуудые дүүргэлгэдэнь гадаадын эдэбхитэй политикаараа туhална гэжэ Советскэ Союзай Коммунис парти, Советскэ правительство үндэрөөр сэгнэнэ. Социалис Кубын уласхоорондын нэрэ хүндэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлнэ.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН СОГСОЛОГДООД, договор баталагдаба

ХОРИИН АЙМАГ — *ХЭЖЭНГЫН АЙМАГ*

Һаяхан Хориин, Хэжэнгын аймагуудай түлөөлэгшэд уулзажа, 1973 оной социалис мүрысөөнэй дүн гаргажа, 1974 ондо мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ договор баталан абаба.

Үнгэрhэн жэлэй дүн гаргахада эдэнэр хүдөө ажахын талаар 25 гол зүйлнүүдые, модо бэлэдхэлэй промышленностяар — 4, худалдаа наймаагаар — 2 дүн хараада абаhан байха юм. **Хэжэнгын аймагай ажалшадай хүдэлмэриин дүн 22 зүйлөөр нүгөөдүүлhээ дээгүүр байжа, мүрысөөндэ эрхимлэhэндэ тоологдоо.**

Мүрысэгшэ аймагуудай 1973 оной арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэ.

	Хориин аймаг	Хэжэнгын аймаг
Таряалан, сабшалангай ургаса: (Хуряагдаhан гектар бүриhөө центнерээр)		
Ороohо таряан	10,4	8,8
хартаабха	38,7	38,8
овощ	116,0	71,0
Сабшалангай үбhэн	9,9	8,25
Тэжээл бэлэдхэлгэ (проц):		
үбhэн	78	80,0
сенаж	36	107
корнеплод	19	9
ногооной гурил	34	237
силос	69	127
Нэг шэбхэ зөөлгэ (проц.):	80	114
Үрэhэ хүрэнгэ хаалга (проц.):		
Ороohо тарянай	92	98
Намарай паар хахалалга (проц.):	55	27
Мал олошоруулха түсэбэй дүүргэлтэ (проц.):		
Үхэр	99,0	103
Тэрэ тоодо үнеэд	98	101
хонин	102	103
гахай	—	40
адуун	95	98
100 эхэ мал бүриhөө түлжүүлэгдэhэниинь		
тугал	66	69
Хурьган	64	60
поршоонхо	—	277
унаган	60	48
Малай ашаг шэмэ:		
Үнеэн бүриhөө — hүн (кг)	1733	1533
Хонин бүриhөө — ноohон (кг)	2,4	2,3
Мал ажалай продукци гүрэндэ худалдалга проц.):		
мяха	103	111
hү	110	108
ноohо	100,5	104
үндэгэ	152	—

Эдэ хоёр аймагуудай түлөөлэгшэдэй хоорондоо саг үргэлжэ ябалсажа, мүрысөөнэй дүн шалгалсажа, түрүү онол аргануудаа бэе бэедээ дамжуулан үгэлсэдэг болоожо байhаниинь hайшаалтай. Тус аймагуудта ажалдаа шалгарhан түрүүшүүл, түрүү коллективүүд олон.

Нютагай эрхэ байдалда газар таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар Хориин аймагай Анаагай совхозой механизаторнууд, таряашад яhала дүршэлтэй болонхой. Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой мелиораторнууд ургаса багатай сабшалан үндэhөөрнь hайжаруулжа, олон жэлэй ногооной үрэhэ тарижа, үбhэ ехээр хуряажа абана. Мүн энэ совхозой Улааха-Аралай hү haалиин фермын коллектив нёдондо үнеэн бүриhөө 2.253 килограмм, эндэхи түрүү haалишан В. А. Рекунова — 3.065 килограмм hү haahан жэшээтэй. Эдэ хоёр аймагта жэлдээ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлдэг, ехэ ноohо абадаг хонишод бии. Эдэ бүхы түрүүшүүлэй хүдэлмэриин онол арганудые бүридхэжэ, бүгэдын шадабари болгохо талаар оролдолго үшөөл бага гаргагдана.

Мүрысэгшэ аймагуудта ургаса ехэтэй куузику, кукуруза, горох, олон жэлэй ногоо тарижа, hайнаар ургуулха хүдэлмэридэ анхарал бага табигдана.

Эдэ бүхы ушар шалтагаануудhaа болоожо, тус аймагуудта ниитын адууhа малые хүсэд hайн тэжээлээр хангаха хэрэг гээгдэлдэ байhан зангаараа. Тиигэжэ мүрысэгшэ аймагуудта адууhа мал олоор гарзална, hубайрна ха юм. Нёдондо тус аймагуудта үхэрэйнь 5—6 процент, хонидойнь 8—10 процент үхэл гарзада ороо. Илангаяа түл түрэсэ олоор гарзална. Үнгэрэгшэ жэлдэ Хэжэнгын аймагта абтаhан хурьгадайнь аяар 15 процент, Хоридо 13 процент гарзалшоо hэн.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы энэ жэлдэ мүрысэгшэ аймагуудай ажалшадай урда бүри ехэ зорилгонууд табигданхай. Энэ тодорхойлхы жэлдэ үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада гүрэндөө продукци дутуу тушааhанаа хүсэлдүүлхэ, партиингаа уряада бодото ажалаараа харюусаха, ажалшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсожо, хаба шадалаа харуулха болоно бшуу.

Хоёр аймагай социалис мүрысөөнэй дүн 1974 оной июлиин 1, декабриин 31-дэ согсологдохоор хараалагдаа.

ОБЛАСТНОЙ XXVIII ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Областной XXVIII партийна конференци 1974 оной февралиин 8-да үглөөнэй 9 часта оперо болон баледэй театр соо х ү д э л м э р е э эхилхэ. КПСС-эй обкомой байшангай хоёрдохи дабхарай вестибюль соо делегадууд бүридхэлдэ абтаха.

29-66, 26-13, 31-36 номерой телефонуудаар хандахада болохо.

Бато-Мунко Галсанович Цыреновые Баунтын аймагай ажалшад hайн мэдэдэг байха. Һүүлэй табан жэл соо «Рассвет» колхозые хүтэлбэрлинэ. Тэрэнэй хүтэлбэрлэдэг колхозой ажалшад гүрэндэ hү, мяха худалдаха даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэжэ, аймаг соогоо шалгарна. Бато-Мунко Галсанович Цыренов ажалшадайнгаа дунда хүндэтэй болоhон хүн юм. Баунтын аймагай коммунистнууд нүхэр Б-М. Г. Цыреновые областной партийна конференцидэ делегадаар hунгаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ Б-М. Цыренов.

Д. БАЛДУЕВАП фото.

ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Чечено-Ингушай АССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба

...ОЗНЫЙ. (ТАСС). Ле... Октябриин Революциин орденуудтайнь зэргэ... ...гдэн. Арадуудай хани ...анай орден Чечено... ...шай АССР-эй тугта ...алиин 4-дэ зүүлгэдэ, ...Совет арадуудай аха ...эй хани барисаа, харил... холбоое бэхижүүлгэдэ ...туhа хүргэhэнэй түлөө, ...омическа, социально-по... ...тическэ, соёлой байгуу... ...тадаа ехэ амжалтануу... ...туйлаhанай түлөө, ССР ...ой байгуулагдаhаар 50 ...ой ойн хүндэлэлдэ энэ республика иимэ үндэр дээдэ шагналда хүртэhэн байна.

Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Х. Х. Боков** КПСС-эй областной комитедэй, Чечено-Ингушай АССР-эй Верховно Соведэй хамтын баярай суглаа нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдээ ехэ дэбжэлтэтэйгээр hунгаба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Н. К. Байбаков** суглааргашадта хандан, үгэ хэлээ, Чечено-Ингушай АССР-эй Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнагдаhантайнь дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй үмэнэhөө республикын бүхы ажалшадые үнэн зүрхэнhөө, халуунаар амаршалба.

Н. К. Байбаков Чечено-Ингушай АССР-ые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые уншаад, суглааргашадай нэрьемэ альга ташалган доро республикын тугта үндэр дээдэ шагнал зүүгээ. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ шэнэ, гайхамшаг амжалтануудые туйлахыень Чечено-Ингушай хүдэлмэришэн ангида, колхозно таряашадта, интеллигенцидэ, бүхы ажалшадта хүсэбэ.

КПСС-эй Чечено-Ингушай обкомой нэгэдэхи секретарь, Социалис Ажалай Герой **С. С. Апряткин** харюугай үгэ хэлээ.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаба.

Республикын промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхеэ холбоон ху

ИНДУСТРИИН ХҮГЖЭЛТЫЕ ШЭНЭ ШАТАД

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр К. М. ПРОДАЙВОДАГАЙ хэһэн элидхэлһээ

1973 он юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, габшагай ажалай жэл боложо түүхэдэ оробо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээд, арадай ажахын хүгжэлтые хэдэн тоо, баримта дурдан харуулаа. Промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн жэлэй түсэбэй ёһоор 5,8 процентээр ургаха аад, 7,3 процентээр дээшэлһэн байна. Хамта дээрээ 90 миллиард түхэригэй барилга хэгдээ. Арад зоной байдал һуудал улам һайжаруулагдаа.

Манай республикын ажалшад табан жэлэй шиидхэхы жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ гэһэн бүгэдэ арадай тэмсэлдэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулһан байна.

Промышленностимнай хүдэлмэрилэгшэд продукци үйлэдбэрилхэ ба худалдаха 1973 оной түсэбые декабриин 29-дэ дүүргээд, 12 миллион түхэригэй продукци даабариһаа гадуур худалдаба. 1972 онойхитой сасуулхада, үйлэдбэриин хэмжээн 8 процентээр, ажалай бүтээсэ 3 процентээр дээшэлээ.

Түрүү предприятинуудай коллективүүд, гүрэнэй түсэбые, социалис уялгануудаа болзорһоонь уридшалан дүүргэбэ. Бага Холбоолжоной уурхайн, Ципиканай приискын коллективүүд түсэбөө холо үлүүлээ. Улаан-Үдын прибор бүтээлгын, авиационно, «Электромашина», Тимлюйн цементын ба асбоцементын зүйлнүүдэй заводуудай, нооһо сэбэрлэн угаадаг фабрикын болон бусад зарим коллективүүд уялгануудаа үлүүлэн дүүргээ.

Прибор бүтээлгын заводой коллектив промышленна предприятинуудай дундаһаа түрүү һуури эзэлнэ. Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлгэ, үйлэдбэриин эмхидхэл, хүтэлбэрилгэ нарижуулга, научно-техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэрэгтэ бүхы коллективэй хабаадалга амжалта түйлаха хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ бүхы хүдэлмэри уридшалан зохёогдоһон түсэбэй ёһоор хэгдээ. Металл болбосоруулгын, шудхалгын шэнэ онол арга хэрэглэгдэжэ эхилээ. Түхеэрэлгэ хабсаргаха хоёр линии, уридшалан зохёогдоһон программаар хүдэлхэ 5 агрегатна линии ашаглалгада оруулагдаһан байна. Завод научно-шэнжэлгын, проектнэ 11 институдтай холбоо барисаа байгууланхай.

Автомат шахуу поточно линии «Теплоприбор» заводто тодхогдоо. Тимлюйн цементын болон асбоцементын зүйлнүүдэй заводой коллективүүд үйлэдбэреэ техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ талаар абаһан социалис уялгануудаа дүүргэһэн байна. Үргэлжэдөө оньһожоруулагдамал линии асбоцементын зүйлнүүдэй заводто тодхогдожо, шифер үйлэдбэрилхэ бүхы түхеэрэлгэ шэнээр һэлгэгдэһэн байна.

Шулуу нүүрһэнэй промышленность шэнээр зэбсэгжүүлэгдээ. Нарин сэмбын фабрикын коллектив үйлэдбэреэ нарижуулха, шэнэ техникэ тодхохо талаар социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргээ.

Шэнэ техникэ тодхохотой, түрүү технологи нэбтэрүүлхэтэй хамта шэнэ түхэлэй продукци үйлэдбэрилхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Промышленна предприятинууд шэнэ түхэлэй продукци бүтээн гаргахаар хараалһан социалис уялгануудаа дүүргэһэн юм. Мүн үргэн хэрэглэлэй эд бараан, олон зүйлнүүд бүтээгдэдэг болоо. Уялга дотор хараалһан 120 зүйлэй орондо 130 зүйлэй шэнэ продукци бүтээгдэжэ эхилээ.

Продукциин шанар һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдажа байгаа. Материал, түлишэ, түүхэй эд алмаха социалис уялга дүүргэгдэбэ. Республикымнай геологууд абаһан уялгануудаа гол түлэб дүүргэһэн байна.

Шэнэ үүсхэл, социалис мүрысөөнэй шэнэ онол арга дэмжэгдэн дэлгэрүүлэгдээ. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай социалис мүрысөөндэ анхарал хандуулһан, ажалшадай эдэбхи үүсхэл һайшаан дэмжэжэ байһан, уялгануудаа дүүргэхэ эрхэ байдал хүдэлмэришэдтөө хангажа байһан предприятинуудта һайн үрэ дүн түйлагдаа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

1973 оной гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа уридшалан дүүргэһэн үйлэдбэриин түрүүшүүл предприяти бүхэндэ үсөөн бэшэ бии. Республикымнай промышленностиин 10,5 мянган хүдэлмэришэн жэлэй түсэбые, уялгануудаа холо үлүүлһэн байна. Улаан-Үдын мяхаконсервын комбинадай А. Ф. Гулышев, М. С. Бурдуковский, 1268-дахи автоколоннын жолоошод С. Н. Меркулов, С. К. Пасков болон бусад олон түрүүшүүл өөһэдынгөө хубиин табан жэлэй түсэбые дүүргэнхэй юм.

Республикымнай предприятинууд дүтэрхы үйлэдбэритэй ондоо предприятинуудтай мүрысэнэ. Энэ мүрысөөн улам хүгжэжэ байна. Авиазавод Киевэй авиазаводтой, судна бүтээлгын завод Благовещенскын судоверфьтэй, прибор бүтээлгын завод Ленинградай заводтой, Тимлюйн цементын завод Яхадай цементын заводтой, мүн ондоошье хэдэн предприяти хоорондоо мүрысэнэ.

Элидхэлшэ 1973 оной үрэ дүнгүүдые элирүүлэн харуулха зуураа, ажалай бүтээсые, нийтын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, бии байгаа ехэ арга боломжонуудые хэрэглэхэ хэрэгтэ шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнууд тушаа онсо анхарал хандуулһан байна. Республикымнай 23 предприяти гэхэгү, али бүхы предприятинуудай 12 процентнь уялгануудһаа байтагай продукци худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Тэдэнэй гэмээр 18,8 миллион түхэригэй промышленна продукци дутуу үгтөө. Хяагтын плавикошпадай рудник, Элхиин автозаһабарилгын завод, «Забайкаллес» комбинадай 9 предприяти, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг завод, Сэлэнгын ЦКК, мяханай промышленностиин республикын нэгэдэл тэрэ тоодо оролсоно.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө, социалис уялгаяа республикамнай бүхы дээрээ дүүргээгүй. Уялгын ёһоор промышленна продукци үйлэдбэрилгын бүхы ургалтын 80 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаха аад, тэрэнь 60 процент болоно. Хамта дээрээ 54 предприяти — «Забайкаллес» комбинат, Улаан-Үдын кондитерскэ фабрика, мяханай промышленностиин нэгэдэл, түлишын промышленностиин управлени болон бусад хэдэн предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб дүүргээгүй. Эдэ предприятинуудай түсэбөө дүүргээ һаань, 50 миллион түхэригэй нэмэлтэ продукци бүтээн гаргагдаха байгаа.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ һаад ушаруулдаг баримтануудай нэгэн юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэдэй бэр хүсөөр хэгдэдэг ажал болоно. Энээнэй хуби үшөө ехэ, 40 процентһээ үлүүтэй юм. Туһалбариин үйлэдбэридэ ажалладаг хүдэлмэришэдэй тоо мүн лэ олон. Статистическэ уридшалан хэгдэһэн мэдээнэй ёһоор, промышленно-үйлэдбэриин бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 40 процентнь туһалбариин ажал дүүргэдэг байха юм.

Промышленностиин техническэ талаараа шэнээр зэбсэглэгдэжэ байбашье һаань, үйлэдбэри оньһожоруулха, автомат аргаар хангаха хэрэгтэ ехэ дутагдал бии байһаар. Ажал ехэтэй зарим процесс, илангаяа туһалбариин болон ашаа тээлгын, буулгалгын ажал хүсэд оньһожоруулагдаагүй.

Олон предприятинуудта түхеэрэлгэ муугаар хэрэглэгдэнэ. Зарим предприятинуудта тодхогдоһон бүтээсэ ехэтэй поточно болон үргэлжэдөө оньһожоруулагдаһан лининүүд ашагтай һайнаар хүдэлгэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын шэлэй заводой сталинит үйлэдбэрилхэ оньһожоруулагдамал линии оройдоо 36 процент, Хяагтын, Галуута-Нуурай хилээмэнэй заводой лининүүд 17 процент хэрэглэгдэнэ.

Хүдэлмэриин сагые дэмы ехээр гээхэ ушарые эрид усадхажа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар ехэ арга боломжо бии. Ажалладаг газараа һэлгэхэ, нэгэ предприятиһаа нүгөөдэдэ ошохо ябадал олон зандаа. Эдэ бүгэдые усадхабал, ажалай бүтээсэ, нийтын үйлэдбэриин ашаг үрэ эрид дээшэлүүлжэ болохо байна.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари дүүргээгүй байһан ушар олон предприятинуудта салин хүлһэнэй фондын хэмһээ ехээр ургаха түйлда хүргөө. 72 предприятида салин хүлһэнэй фонд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ ахиһан байна.

«Забайкаллес» комбинат нёдондо жэлэй түсэбые гол даабаринуудаар дүүргээгүй. Комбинадай предприятинууд 4,302 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ дутуу үгөө. Модо шэрэхэ, модо хюрөөдэхэ, гэр байрын детальнуудые бүтээхэ, технологическа зомгооһо үйлэдбэрилхэ, шпала хюрөөдэхэ түсэбөө дүүргээгүй. Комбинат бүхы дээрээ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари дүүргээгүйһөө гадна, тэрэнийе 1972 ондо түйлаһан хэмжээнһээ бага болгоһон юм. Бүтээн гаргагдадаг продукциин өөрын үнэ сэн дээшэлүүлэгдээ.

Иимэ байдал зарим тэды бодото шалтагаанһаа, зунай ехэ хура борооһоо, автотранспортын дутагдалһаа уламжалһан юм бэзэ. Гэбэшье олон предприятинуудай хүдэлмэридэ горитой дутагдалай бии байһан, үйлэдбэриин ба ажалай эмхидхэлэй муу, машина, механизмуудай, ажалай сагые ашагтайгаар хэрэглээгүй ушарһаа комбинат гээгдэлдэ ороһон байна. Зарим предприятинууд адли эрхэ байдалда ажаллабашье, 1973 оной түсэбые дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэншье байна. Байгалай, Баргажанай, Хандагатайн, Хандагайн болон бусад леспромхозуудые тэдэнэй тоодо нэрлэмээр.

Комбинадай предприятинуудта ажалай ехэ саг дэмы гээгдэнэ. Ажалай түрүү дүй дүршэл, шэнэ онол арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ асуудалда олон леспромхозуудта бага анхарал хандуулагдана. Ажалаа 1,5 халаанда эмхидхэһэн Хурамхаанай леспромхозой Василий Парамоновой, Василий Щукинай даадаг бага комплексно бригаданууд республика дотороо, мүн ондоо тээшье дээжэ болонхой. Эдэ бригаданууд һара бүхэндэ 4 мянган кубометрһээ үлүү модо бэлэдхэнэ. Теэд тэдэнэй дүй дүршэл леспромхозуудта нобшо удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Партиин обкомой хэмжээ абаһанай һүүлээр нёдондо жэлэй ноябрь, декабрь соо комбинадай 62 бага комплексно бригада 1,5 халаанда оруулагдаа. Ажалай иимэ эмхидхэлэй һайн үрэ дүн үгэдэг байһаниинь түрүүшын һараһаа элирүүлэгдэһэн байна.

Шэлэй заводой коллективэй нёдондо жэлэйнь технико-экономическа үрэ дүнгүүдынь муу. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, технологическа журам сахилга, даажа абаһан хэрэгэй түлөө харюусалга һуладаһан байна. Заводой хүтэлбэрилэгшэд партбюро, завком социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда ёһотой анхарал хандуулнагүй.

Олон предприятинуудта һарын турша продукци жэгдэ бэшээр гаргагдана. Энэ хадаа үйлэдбэриин, ажалай эмхидхэлэй горитой дутагдал болоно. Муу шанартай продукци үйлэдбэрилхэ ушар үсөөрнэгүй. Нютагай болон эдеэ хоолой министерствын предприятинууд голодоһо ехээр гаргаһаар.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа, культурно-ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ хэрэгтэ горитой дутагдал бии. Республикымнай промышленна предприятинууд нёдондо 3 миллион түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд бараа худалдаа наймаанай организацинуудта дутуу тушааһан.

Арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай материально-техническэ бааза һайжаруулхын тула нёдондо зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ. Хэдэн шэнэ предприяти ашаглалгада тушаагдаба.

Гэбэшье түсэбэй, социалис уялгануудай дүүргэгдээгүй байһые 1973 оной үрэ дүнгүүд элишэлнэ. Ажаһуудалай эрилтэ хангадаг министерствын 29 предприятиин дундаһаа долоониинь, тэрэ тоодо хүдөөгэй 6 комбинат 1973 оной түсэб дүүргээгүй байна. Серовой нэрэмжэтэ мебелиин фабрика, заһабарилга-барилгын управлени, Улаан-Үдын трикотажна фабрика, Түнхэнэй, Хэжэнгын, Хориин аймагай комбинадууд 1972 онойхиһоо муугаар ажаллаа.

Түсэбөө дүүргээгүй байдалай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, предприятинуудай, министерствын болон бусад захиргаануудай хүтэлбэрилэгшэд эмхидхэлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулна, мүн үйлэдбэрине техническэ талаар нарижуулха, хангалгын булюу һайн онол арга нэбтэрүүлхэ талаар эдэбхи үүсхэл гарганагүй.

Мүн шэнээр баригдаһан предприятинууд хүсэд һайнаар ашаглагданагүй. Олон ателье, мастерской, тушаан абалгын пунктнууд нэгэ халаанда хүдэлнэ. Арад зониие хангалгын һайн онол арга — хамжан ажаллалга, холбоо барисаан предприятинуудай дунда ёһотойгоор хэрэглэгдэнэгүй.

Саашань элидхэлшэ барилгын организацинуудай хүдэлмэри шэнжэлэн харуулаа. Республикымнай барилга-хабсаралгын организацинуудай коллективүүд социалис уялгануудаа бэелүүлэн, 258 миллион түхэригэй капитальна һомололго хэрэглэһэн. 180,3 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн, 271,2 миллион түхэригэй гол фондынуудые ашаглалгада тушааһан байна. Сэлэнгын ЦКК-гай түрүүшын ээлжээн, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг завод, Кабанскын нугаһанай фабрикын түрүүшын ээлжээн, Загарайн хилээмэнэй завод болон бусад объектнүүд баригдажа дүүргэгдээ. Малай байра бариха түсэбтэ даабари дүүргэгдэһэн юм.

Зүблөөндэ хабаадагшад (зүүн гарһаа): 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын бригадир В. Ц. Санданов, энэ поездын бригадир Д. Н. Цыденов, авиазаводой директор С. И. Исаев, Хэжэнгын барилга-заһабарилгын участогай модошо дархан В. Р. Дамбаев забһарлалгын үедэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Барилгын хэдэн организаци, коллективүүд социалис мүрысөөндэ муу бэшэ үрэ дүн түйлаа. 7-дохи СМУ-гай Василий Рубцовой, 1-дэхи СМУ-гай Борис Полтарацкиин, Любовь Кузнецовагай, гэр барилгын комбинадай Григорий Голынинэй, 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын Владимир Сандановай, «Сибхиммонтаж» трестын барилгын управлениин Цырендоржи Тарбаевай, «Бурятцелинстрой» трестын Николай Гуляевай, Мария Черняевагай, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй Прокопий Слепнёвой даадаг бригаданууд болон бусад түрүүшүүл табан жэлэй шиидхэхы жэлэй социалис мүрысөөндэ амжалта түйлаба.

Гэбэшье бүхы дээрээ капитальна барилгада социалис уялгануудһаа гадна, түсэбтэ гол даабари дүүргэгдээгүй. Капитальна һомололго хэрэглэлгэ 93 процент, барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэб 98 процент, гол фонднуудые ашаглалгада тушаалга 79 процент дүүргэгдээ. Һургуули, ухибүүдэй эмхи зургаануудые, элүүрые сахилгын объектнүүдые бариха түсэб дүүргэгдээгүй байна.

Буряадай барилгын управлени түсэбөө, социалис уялгануудаа дүүргэжэ шадаагүй. Улаан-Үдын ТЭЦ-эй болон Галуута-Нуурай барилгын управленинүүд хангалтагүйгөөр ажаллаа. Өөрынгөө хүсөөр барилга хэхэ даабаряа «Бурятцелинстрой» трест дүүргээгүй.

Барилгын организацинуудай хүдэлмэридэхи гол дутагдал юуб гэхэдэ, ажалай эмхидхэл һула, бии байгаа техникэ хүсэд һайнаар ашаглагданагүй. Нэгэ доро олон барилга эрхилэгдэжэ, ажалай хүсэн болон материал олон газарта хубаагдана, тиимэһээ барилгашадай ажал оньһожоруулха, машина, механизмуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, мүн барилгые хинан шалгаха хэрэгтэ һаад ушаруулагдана. Барилгын хүдэлмэри гол түлэб нэгэ халаанда эмхидхэгдэнэ, мүн лэ нэгэ халаанда механизмууд хэрэглэгдэнэ. Энэ мэтын шалтагаанһаа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари дүүргэгдэнэгүй. Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй турша барилгын подрядна организацинууд ажалай бүтээсэ 21 процент дээшэлүүлхэ ёһотой аад, миин 10 процентээр дээшэлүүлээ.

Барилга дээрэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Ажалай сагые дэмы гээхэ ушар мүн лэ олон. Хүдэлмэришэдэй олоор һэлгэгдэхэ, машина, техникын хүсэд ашаглагдадаггүй шалтагаанһаа ажалай бүтээсэ ёһотойгоор дээшэлүүлэгдэнэгүй. Олон техникэ, машинаар хангагдаһан байбашье, барилга дээрэхи ажалай горитойхон хуби бар хүсөөр бүтээгдэһэн зандаа.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум (1973 он) ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэтэй хамта тэрэнэй шанар, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ тон шухала гэжэ дахинаа онсо тэмдэглэһэн байна. Капитальна барилгын шанар эрид һайжаруулха гээшэ тон шухала удха шанартай асуудал болонхой. Нёдондо жэлдэ ашаглалгада тушаагдаһан бүхы барилгануудай 59 процентнь «һайн», «эрхим һайн» гэһэн сэгнэлтэтэй байба. Голодоһо усадхахын, хэһэн ажалаа дахинаа заһан хэхын тула ехэ саг дэмы һалана, материал хэмһээ үлүүгээр гаргашалагдана.

Материал гамнаха, зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ арадай ажахын шухала зорилго болоно. Иимэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ барилгашан бүхэниие, хабсаргагша бүхэниие хабаадуулха хэрэгтэй.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ болон ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан элдэб шэнэ онол арга, үүсхэл социалис мүрысөөнэй үедэ гаража, дэмжэгдэжэ байна. Социалис Ажалай Герой Н. Злобиной хэрэглэһэн бригадын подряд хаа хаанагүй дэмжэгдэнэ, халан абалсаа. Мүнөө ороной 5,5 мянган бригада иимэ аргаар ажаллана.

Харин манай республика дотор бригадын подряд хэрэглэлгэ ёһотойгоор дэмжэгдээгүй. Барилга-хабсаралгын гол организацинууд — Буряадай барилгын управлениин, «Бурятцелинстрой» трестын оройдоо 2—4 бригада энэ түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ эхилээ. Бригадын подряд гүрэндэ, хүдэлмэришэн-барилгашанда ехэ аша туһатай. Барилгые нарин нягтаар түсэблэхэ, материально-техническэ хангалга таһалгаряагүй һайнаар эмхидхэхэ эрилтэ тэрэ табина.

Ерэхэ жэлдэ ашаглалгада тушаагдаха ёһотой барилганuудые технологическа талаарнь эртээнһээ хангаха, бэлэдхэхэ хүдэлмэриин саг соогоо хэгдэдэггүй ушар барилгын үшөө нэгэ горитой дутагдал болоно. Энэ дутагдалһаа объектнүүд саг болзор соогоо ашаглалгада тушаагданагүй. Жэлэй IV-дэхи кварталда яараха тэбдэхэ, шэнэ барилгануудые голодоһотойгоор ашаглалгада тушааха ушар тохёолдоно.

Өөрын индустриальна бааза байгуулха, хабсаргамал зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлүүлхэ гээшэ барилгада техническэ дэбжэлтэ түйлалгын, барилгын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын гол зорилго мүн. Гэр барилгын комбинадые үргэдхэһэнэй, бүри ашаг ехэтэй, дууһан бэлэн болгогдоһон хабсаргамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ шэнэ заводуудые бодхоһоной ашаар энэ зорилго шиидхэгдэжэ байна. Хоёр жэлэй турша эдэ барилгануудта 16 миллион түхэригэй капитальна һомололго хэрэглэгдээ.

Хүдөөгэй барилгын организацинуудай хүсэ ехэдхэхэ, индустриальна бааза хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин томодхогдожо байһан үедэ үйлэдбэриин томо комплекснуудые индустриальна аргаар эрхилхэнь ехэ шухала болоно. Иимэ зорилго шиидхэхын тула хүдөөгэй барилгые индустриализацилга түргэдхэхэ шухала.

Капитальна барилгын дутагдалнуудые усадхахын тула даажа абаһан ажалайнгаа түлөө хүтэлбэрилхы тушаалтай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, барилгашан, хабсаргагша бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ, эдэбхи үүсхэл гарган ажаллаха, ажалай эршэ шангадхаха хэрэгтэй болоно.

Түмэр замшадай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд тухай элидхэлшэ тогтон хэлээ. Түмэр замшад ажалдаа амжалта түйлабашье, зарим дутагдалнуудаа усадхажа шадаагүй. Вагонуудай эрьесэ түргэдхэхэ, ашаа тээхэ, буулгаха ажал оньһожоруулха шухала тухай элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, үрэ дүнгүүдыень согсолхо асуудал тушаа элидхэлшэ тогтохо зуураа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолой эрилтын ёһоор социалис мүрысөө ашаг үрэтэйгөөр хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай онсо тэмдэглээ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, бүтээсэ ехэтэй шэнэ механизмуудые хэрэглэхэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, арьбалалта, алмалта түйлаха, үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ хэрэгтэ мүрысөөндэ хабаадагшадай анхарал хандуулагдаха ёһотой гэжэ элидхэлшэ зааһан байна.

Партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхэ, эдэ документнүүдые хүтэлбэри болгон, урдахи зорилгонуудаа бэелүүлхээр эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха шухала гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээд, промышлен хүдэлмэрилэгшэдэй оной зорилго элирүү руулаа.

1973 ондо түйлаһа жээнһээ 8 процент продукци 1974 ондо гаргажа, тэрэнээ 1,3 лиард түхэригтэ зорилго республи промышленностиин бигдана. Тиихэдэ риин бүхы ургалт процентнь ажалай б дээшэлүүлһэнэй ашаа таха ёһотой юм.

Байгша ондо респу мнай барилгын орга нуудай урда ехэ, зорилго табигданхай. онойхитой сасуулхада процентээр үлүү ехэ га-хабсаралгын хүдэ хэхээр хараалагдаа. С гын ЦКК-гай, Кабан нугаһанай фабрикын, Үдын ТЭЦ-эй юһэдэх телой хоёрдохи ээлжэ ригдажа, дүүргэдэхэ той. Галуута-Нуурай эй, Холбоолжоной у барилга онсо шухала тоологдоно.

Улаан-Үдын трикот фабрикын, Загарайн да раагай фабрикын. 24 толгой гахай тэжээхэ байкалиин комплексын байкальска апатидай надай барилга энэ эхилэгдэхэ юм. Мүн ра, ухибүүдэй эмхи зу һургуули, больница, турно-ажаһуудалай ба нууд олоор эрхилэгдэ той. Тиихэтэй хамта гын өөрын индустри бааза болохо шухала нүүд ашаглалгада ор даха байна.

Алмалта, арьбалалты лөө тэмсэхэ, элдэб га усадхаха эрилтэ бүхы лективүүдэй урда таби

Республикымнай предприятинуудай, бари организацинуудай колл вүүд КПСС-эй ЦК-гай тида, совет арадта ха Хандалгада харюу б 1974 оной түсэбые ур лан дүүргэхэ талаар с лис уялгануудые абаба рүү олон коллектив жын түсэб баталан Энэ талаар үүсхэл «Э ромашина» заводой лектив гаргаһан байна

Эдэ бүгэдэ хадаа хэр дээгүй арга боломжону элирүүлэгдэжэ, ажал эдэбхи үүсхэлэй улам шэлжэ байһые элишэлэ рүүлнэ. Промышленнос транспортын, бари арад зоной ажаһуу эрилтэ хангадаг предпри нуудай хүдэлмэрилэг социалис мүрысөө үрг дэлгэрүүлһэнэй, бүхы шадалаа элсүүлһэнэй а табан жэлэй дүрбэдэх дорхойлхы жэлэй түс уридшалан дүүргэхэ э найдабаритай байһые хэлшэ тэмдэглээ.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

«Промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхеэ холбооной, арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай хүдэлмэриин 1973 оной үрэ дүнгүүд ба 1974 оной зорилгонууд» гэһэн партиин обкомой секретарь К. М. Продайводагай элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан нүхэд үнгэрһэн жэлэй үрэ дүнгүүд, шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнууд тушаа хэлэхэ зуураа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ арга боломжонуудые, ажалһаа һаад ушаруулдаг дутагдалнуудые элирүүлэн харуулаа.

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА—ТАБАН ЖЭЛЭЙ АША ТУҺАДА

— Шэнэ-Бэрээнэй заһабаринин-механическа заводой коллектив табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ зарим тэды амжалта түйлаа, — гэжэ заводой главна инженер **С. С. Щепелев** мэдүүлээд, амжалтын эшэ үндэһэн тухай хөөрэжэ үгөө. Коллектив нёдондо жэлэй эхиндэ арга боломжонуудаа элирүүлжэ, эмхидхэлэй-техническэ хэдэн хэмжээнүүдые бэелүүлхээр хараалһан байна. Деталь, частьнуудые гагнаха шэнэ арга, бэхи һайн шэнэ материал хэрэглэгдэдэг болоо. Шэнэ онол арга хэрэглэһэнэй ашаар 13 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ абтаа. Табан жэлэй эхинһээ хойшо заводто хэдэн арбаад шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоһон байна.

Ажалдаа һайн үрэ дүн түйлахын тула холын хараатайгаар ажаллаха хэрэгтэй гэжэ коллективнай мэдэрнэ. Тиимэһээ түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдоно. Эдэниие шиидхэхэ хэрэгтэ научно-шэнжэлгын институт, бусад заводуудай коллективүүд ехэ туһаламжа хүргэнэ.

Гэбэшье коллективнай бүхы арга боломжонуудаа үшөө хэрэглэжэ шадаагүй гэжэ мэдэрнэбди. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжо үйлэдбэриин участок, бригада, хүдэлмэришэн бүхэндэ бии. Түрүү дүй дүршэл, шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар ехэ продукци бүтээжэ болохо юм. Табан жэлэй тодорхойлхы энэ жэлдэ урдаа иимэ зорилго табинабди. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной шадабари болгохо, тиигэжэ даабаряа, социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ хараалагдана.

Энэ жэлдэ завод шэнэ түхэлэй двигатель заһабарилжа эхилхэ юм. Заһабариин бүхы ажал һайнаар бүтээхын тула хүдэлмэришэдэй харюусалга дээшэлүүлэгдэнэ, шэнэ материал хэрэглэгдэнэ. Заһабариин шанар ходо хинан шалгагдаха, ОТК-гай бүхы албатанай хүдэлмэри һайжаруулагдаха.

Манай коллектив энэ жэлэй социалис уялга абаа. Жэлэй түсэбые декабриин 24 болотор дүүргэхэ, продукциингаа шанар һайжаруулха, хэмэл материалнуудые үйлэдбэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэреэ оньһожоруулха, автомат аргаар хангаха зорилго табигдаа.

Үнгэрһэн жэлэй үрэ дүнгүүдые шүүмжэлхы ёһоор, партиин ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй табиһан эрилтын ёһоор хаража үзэхэ тухай «Бурятцелинстрой» трестые эрхилэгшэ **И. Д. Бугай** онсо тэмдэглээ. Иимэ шанга эрилтэтэйгээр ажалаа хаража үзэхэдэ, олон дутагдалай бии байһаниинь элирнэ. Трестын 9 подрядна организаци ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргээгүй.

Байгша ондо хүдөөгэй барилгашадай урда харюусалгатай зорилго табигдаа. 1973 онойхитой сасуулхада үйлэдбэриин хэмжээн 11 процентээр ехэдхэгдэхэ юм. Энэ зорилго бэелүүлхын тула арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхэ, бии байгаа дутагдалнуудаа дары зайсуулха хэрэгтэй болоно.

Ажалай саг дэмы гээхэ ушар барилгын организацинуудта ехэ олон. Трестын коллективүүд ажалай эмхидхэл эрид һайжаруулха, хүдэлмэриин сагые миин гээхэ ушарые усадхаһанай ашаар нэмэлтэ 40 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ гэжэ хараалба. Барилгын хүдэлмэри оньһожоруулха, ажалаа зунай сагта 1,5—2 халаанда эмхидхэжэ, бүтээсыень эрид дээшэлүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Хүдөөгэй барилгые индустриальна аргаар эрхилхын тула хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые, илангаяа шэгнүүрээрээ хүнгэн зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ шухала гэжэ нүхэр Бугай зааһан байна. Хүдөө ажахын мүнөө үеын комплекснуудые түргэн болзор соо бодхожо дүүргэхын тула хабсаргамал зүйлнүүд хэрэгтэй юм. Мүн нэгэ доро олон барилга эрхилжэ, хүдэлмэришэдые, мүн материал олон тээшэ тарааха ябадал эрид хоригдохо ёһотой. Хэдэн томо барилгада хүдэлмэришэдые олоор табяад, материал, механизмаар хангаад, ажалаа оньһожоруулаад байбал, барилгые түргэнөөр, һайнаар, хямдаар эрхилхэ арга олдохо байна.

Тиихын тула холын хараата асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй. Барилгын проектнүүд эртээнһээ, һайнаар зохёогдоһон байха ёһотой. Мүн мүнөө дээрээ барилга эрхилхэ захил хэгшэд ехэ олон. Тэдэнэр хэрэгтэй материал, проектээр хангагдаагүй байна. Иимэ ушарһаа барилгада элдэб һаад ушаруулагдана, баригдажа эхилһэн объектнүүдые хубилгаха ушар дайралдана. Саашадаа иимэ дутагдал зайсуулхын тула захил хэгшэдые нэгэ эмхидэ нэгэдүүлхэ, баригдажа байгаа объектнүүдэй дирекци байгуулха тухай дурадхал үгэ хэлэгшэ оруулба.

Тэрэ «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэри шүүмжэлээ. Нэгэдэл хүдөөгэй барилгануудые хэрэгтэй зүйлнүүдээр хангаха, барилганууды оньһожоруулха тухай анхарнагүй гэбэ.

Мал ажалай комплекснууд орёо барилганууд юм. Тэдэниие зүбөөр, һайнаар, түргэн болзор соо бодхохо хэрэгтэ стандартна бэшэ олон түхеэрэлгэ, хэрэгсэл хэрэгтэй болодог. Теэд барилга хэхэ захил хэгшэд иимэ түхеэрэлгэ, хэрэгсэлгүй байдаг. Тиимэһээ барилгада шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэ, хэрэгсэл бүтээхэ ямар нэгэ предприяти тодорхойлоо һаа, таарамжатай болохо һэн гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Улаан-Үдэ городой Железнодорожно районой ажалшадай 1974 ондо бэелүүлхээр урдаа табиһан зорилгонууд тухай партиин райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Н. Вовк** зүблөөндэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Районой ажалшад табан жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшалан, 1975 оной декабриин 5-най үдэр болотор дүүргэхэ гэжэ хараа Предприятинуудай колле вүүдэй, партийна, проф зай организацинуудай хэ элсүүлэг байха ёһотой болоно тэрэ тэмдэглэбэ.

Районой түрүү колле вүүд арга боломжоно элирүүлжэ, табан аша туһада зорюулха оролдоно. Энээнэй тэдэнэр үнгэрһэн табан лэй түсэбые амжалтата дүүргээ. Гэбэшье, хэр дээгүй арга боломжо приятн бүхэндэ бии.

Ажалай эмхидхэл һайжаруулха эрилтэ кол тивүүдэй урда табиг Үйлэдбэриин, ажалай ж наринаар сахиһанай нэмэлтэ ехэ продукц тээжэ болохо юм. Алм арьбалалтын түлөө тэ шангаар, һайн үрэ дүн хөөр ябуулха шухала. лай журам һайжаруу үнэтэ сагые дэмы һал ушар усадхаха, матер металл гамтайгаар хэрэг эрилтэ ажахын хүтэлб лэгшэдэй урда шангаар биха хэрэгтэй гэжэ тэрэ лээ.

хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

...ХҮРГЭХЫН ТУЛА БУЛТАДАА ОРОЛДОЕ!

— Үнгэрһэн жэлэй түсэбөө гадуур 706 мянган тонно арадай ажахын элдэб ашаан шэрэгдээ, — гэжэ Улаан-Үдын локомотивна депогой парткомой секретарь Н. Е. Беспалов мэдүүлээ. Депогой коллектив ажалай бүтээсэ 10,2 процентээр дээшэлүүлһэн, олзо доход оруулха даабаря 135,8 процент дүүргэһэн байна.

Коллектив үнгэрһэн жэлдэ һайнаар ажаллажа гараа. Энэ хадаа арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэлгэ, материал, түлишэ, электрын хүсэ алман ажалха гэжэ бүхы коллективэй эрмэлзэһэн тэмсэлэй үрэ дүн гэжэ тоолонобди. Табан жэлэй эсэс болотор локомотивнуудай сүүдхын дунда зэргын гүйдэл 1000 километртэ хүргэхэ уялга коллективнай абанхай. Уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ партийна организацинуудай, бүхы коллективэй хүсэ шадал элсүүлэгдэнэ.

Тэд хараалһан зорилгоёо бэелүүлхэ тэмсэлдэ элдэб һаад ушаруулагдана. Отделениин бүхы албатанай, постогуудай хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдээгүй, составуудые аян замдань зогсоожо, саг соонь ябуулхагүй болон ушар бии.

Коллективэймнай 1974 оной угтамжын түсэб арга боломжонуудаа элирүүлхэ хэрэгтэ зорюулагданхай. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, финансово-экономическа үрэ дүнгүүдээ һайжаруулха, шэнэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ гэжэ энэ түсэб дотор хараалагдаа.

Депогой олонхи машинистнууд өөһэдын социалис уялга абаад, һайнаар ажаллана. Жэшээлхэдэ, машинистнууд Н. Минин, Б. Соловьев, Н. Зорикальцев, М. Волков, Л. Жамьянов, А. Брагин гэгшэд локомотивуудые дунда зэргээр гүйлгэхэ гурбан жэлэй түсэбые 1973 оной август-сентябрь соо дүүргээд, мүнөө байгша оной 2-дохи кварталай түсэбөөр ажаллажа эхилээ.

Амжалта өөрөө туйлагдаагүй гэжэ мэдээжэ. Энэ хадаа депогой хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай коллективүүдэйнгээ дунда ябуулһан хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй хүдэлмэриин үрэ дүн болоно. Угтамжын түсэбөө дүүргэхын, 1974 ондо шэнэ амжалта туйлахын тула үйлэдбэриин, ажалай эмхидхэл һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ коллективнай мэдэрнэ.

Иимэ зорилгоор заһабариин цехүүдэй коллективүүд хүдэлмэришэн бүхэнэй түлөө бүхы коллективээрээ моральна, материальнаар харюусаха уялга бэедээ даажа абаа. Хэрбээ ямар нэгэ хүнэй ажалай журам эбдэбэ һаань, бүхы коллективтэ үгтэхэ шан абалгаһаа арсаха гэжэ шиидэһэн байна.

Үгэ хэлэгшэ депогой шэнэдхэн байгуулагдажа, шэнэ техникээр хангагдажа байһан тухай тогтохо зуураа, шүүмжэлхы хэдэн ажаглалта хээ.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ тэмсэлдэ Прибайкалиин аймагай ажалшадай оруулжа байһан хубита тухай партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Е. Шелковников хөөрэжэ үгөө. Тиихэтэй хамта тэрэ шиидхэгдэхэ ёһотой хэдэн асуудалда анхаралаа хандуулба. Модо шэрэлгын харгынуудые заһабарилха, тусхай хушалтаар хушаха, Байгал шадархи байгаалиин баялигуудые арьбадхаха, ашагтай һайнаар хэрэглэхэ тухай һанамжануудаа хэлээ.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай мастер, Социалис Ажалай Герой К. И. Филиппова, нарин сэмбын фабрикын фабкомой түрүүлэгшэ Л. М. Пушкинатай хөөрэлдэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ ШАНГАДХАХА, ДЭЛИСЫЕНЬ ҮРГЭДХЭХЭ

— Манай коллектив үнгэрһэн жэлдэ зарим тэды амжалта туйлаа. 600 мянган түхэригэй гол фонднуудые ашаглалгада тушаагаа. 90,0 мянган түхэригэй олзо доход даабариһаа гадуур оруулаа, — гэжэ 7-дохи СМУ-гай комплексно бригадые даагша В. К. Рубцов мэдүүлбэ. Буряадай барилгын управлениин индустриин өөрын бааза бодхожо байһан манай участок түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, бригада, участогуудай хоорондоо мүрысэжэ байһанай ашаар амжалта туйлагдаба. Участогай хүдэлмэришэн бүхэн өөрын социалис уялга абанхай. Мүрысөөнэй үрэ дүн һара бүхэндэ согсологдожо, бүгэдэндэ мэдээжэ болгогдоно. Манай бригада жэлэй түсэбые ноябриин 20-до дүүргээд, даабариһаа гадуур 60 мянган түхэригэй капитальна һомололго хэрэглээ.

Бригадамнай 26 хүнһөө бүридэнхэй, ажахын тоосоондо оронхой юм. Бригадын гэшүүн бүхэн 2—3 мэргэжэл шудаланхай. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ 1973 оной түсэб 120 процент дүүргээбди. Бидэнэр бултадаа коммунис ажалай һургуулида һуралсажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэбди.

Байгша ондо манай управлениин коллективтэ бүри харюусалгатай даабари үгтөө. 1973 онойхиһоо аяар 1,5 дахин ехэ хүдэлмэри хэхээр түсэб дотор хараалагдаа. Тиихэдээ түсэбэй 75 процентнь манай участогта туданхай. Шэнэдхэн байгуулагдажа байгаа гэр барилгын комбинадай түрүүшын ээлжээе ашаглалгада тушаагаад, 57 мянган кубометр хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ арга хангаха орёо зорилго бидэндэ даалгагдаа.

Бригадын бүхы гэшүүд партиин ЦК-гай Хандалгые һайшаан угтан абаа. Хандалгада бодото хэрэгүүдээрээ харюусаха гэжэ шиидээд, 1974 оной социалис уялга абаабди. Манай бригада 1974 оной угтамжын түсэб зохёогоод, жэлэй даабарие 11 һара соо дүүргэхэ байһанаа мэдүүлээ. Манай энэ үүсхэлые 7-дохи СМУ-гай бусад бригадануудай дэмжэхыень уряалһан байнабди.

Абаһан уялгаяа дүүргэхэ байһандаа этигэнэбди. Уялгамнай яһала харюусалгатай. Жэлэй түсэбһөө гадуур 50 мянган түхэригэй барилгахабсаралгын хүдэлмэри хэхэ, тэдэнээ һайн, эрхим һайн гэһэн сэгнэлтэтэйгээр тушааха, түсэбөөр хараалагдаһанһаа ажалай бүтээсые 2 процентээр үлүү ехээр дээшэлүүлхэ, 3,0 мянган түхэригэй барилгын материал алмаха зорилго урдаа табинхайбди.

ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой директор И. С. Медведев коллективэй хэһэн ажал, саашанхи зорилго тухай тогтон хэлээ. Коллектив табан жэлэй эхинһээ хойшо гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа жэл бүхэндэ амжалтатайгаар дүүргэнэ. Гурбан жэлэй туршада продукци худалдалгын хэмжээн 3 дахин дээшэлээ.

Амжалта ямар аргаар туйлагданаб гэхэдэ, гүрэнэй түсэб, социалис уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы коллективэй хүсэ шадал жэлэй эхинһээ элсүүлэгдэнэ. Цехүүд, участогуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үрэ дүн үдэр бүхэндэ согсолон гаргагдана. Ажалайнгаа үрэ дүн саг соонь мэдээд, ямар юумэндэ анхаралаа хандуулха тушаа мэдэрээд байхада, хүдэлмэришэдэй ажал хэрэг урагшатай һайн байна.

Шэнэ үүсхэл саг соогоо анхарагдажа, дэмжэгдэжэ байдаг. Нүхэр Кошелевой хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай цех амжалта, арьбалалтын түлөө тэмсэхэ, тиигэжэ жэлдээ хоёр үдэр соо урдань алмаһан материал, металл хэрэглэжэ ажаллаха гэһэн үүсхэл гаргаа. Түрүү хүдэлмэришэн Бусовиков ганса эрхим шанартай продукци бүтээхэ тухайгаа мэдүүлһэн байна. Токарь Шумилов табан жэлэй түсэбые В. И. Ленинэй түрэһөөр 105 жэлэй ой болотор дүүргэхэ уялга абаа. Хүдэлмэришэн Киселёв байгша оной түсэбые декабриин 1 болотор дүүргэхэ гэжэ шиидээ.

Заводой түрүүшүүлэй үнэтэ үүсхэл саг соогоо дэмжэгдэжэ, хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрүүлэгдэжэ байдаг. Түрүү дүй дүршэл, шэнэ онол арга халан абалсаха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Заводой дирекци, партком, завком, комсомолой комитет хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл, социалис мүрысөөнэй нүлөө, үүргэ дээшэлүүлхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулна.

Манай заводто олон комсомолшууд, залуушуул ажалладаг. «Һайнаар, ехээр, хямдаар» гэһэн уряатай социалис мүрысөөн тэдэнэй дунда дэлгэрэнхэй.

Хүдэлмэришэд өөһэдын социалис уялга, угтамжын түсэб абанхай. Энээндэнь үндэһэлжэ, заводой коллективэй угтамжын түсэб баталан абаабди. Арга боломжонуудаа хэрэглэһэнэй ашаар 1974 ондо ажалай бүтээсэ 16,5 процентээр дээшэлүүлхэ, 500 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур худалдаха гэжэ хараалаабди. Энэ зорилгоёо дүүргэхын тула бии байгаа дутагдалнуудаа усадхаха, түхеэрэлгэ ашагтайгаар хэрэглэхэ, ажалай журам һайжаруулха болонобди.

Хурамхаанай леспромхозой бага комплексно бригадые даагша В. П. Парамонов модо бэлэдхэгшэдэй ажалай эмхидхэл һайжаруулха асуудалда үгэеэ зорюулаа. Леспромхоз модо таллуулгын тракторай бүтээсые 30 мянган кубометртэ хүргэһэн гү, али наймадахи табан жэлэйхитэй сасуулхада хоёр дахин дээшэлүүлһэн байна.

Леспромхозой бага комплексно бригаданууд республика дотороо эгээл түрүүлэн ажалаа 1,5 халаанда эмхидхэжэ эхилээ. Модо таллуулгын трактор миин байлгагданагүй, 1,5 халаанда бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэ. Манай модошод бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда ажаллана. Тиигэбэшье үнгэрһэн гурбан жэлэй түсэб һайнаар дүүргэгдээ.

1971 ондо түсэбэй ёһоор 29,4 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ аад, 42 мянган кубометр бэлэдхэхэ уялга абаад, тэрэнээ 46,4 мянган кубометртэ хүргэһэн байнабди. 1972—73 онуудай түсэб, социалис уялга үлүүлэгдээ һэн.

Табан жэлэй түсэбөөр манай бригадада 145 мянган 424 кубометр модо бэлэдхэн таллуулха даабари үгтөө. Байгша оной февралиин 1-нэй байдалаар бидэнэр 140 мянган 238 кубометр модо отолон унагаанхайбди. Үшөө 5,2 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ ёһотойбди. Энэ даабаряа байгша оной мартын 15 болотор дүүргэхэ гэжэ багсаанабди. Тиигэжэ табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэл 2,5 һара соо дүүргэхэ арга боломжо бии байна.

Леспромхозой бүхы бага комплексно бригаданууд 1,5 халаанай гуримда оробо.

Нүхэр Парамонов бригадынгаа ажал хэрэг тухай хөөрөөд, хэдэн асуудал зүблөөндэ хабаадагшадай анхарал хандуулаа. Байгал шадархи байгаалиин баялигуудые хамгаалха, арьбадхаха, мүн аша туһатайгаар хэрэглэхэ тушаа парти, правительствын тогтоолые бэелүүлэн, леспромхоз модо бэлэдхэлэй, шэрэлгын шэнэ гуримда ороһон байна. Модон автомобильна харгыгаар ехэ зайда шэрэгдэдэг болоо. Теэд харгы ганса үбэлэй сагта ашаглагдана. Ашаа шэрэлгын харгы бүхэли жэл соо ашаглаха хэмжээ абаха, хэрэгтэй хүдэлмэри дүүргэхэ саг тулажа ерээ гэбэ.

— Республикымнай нүүрһэшэд гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ бага бэшэ оролдолго гаргаа, — гэжэ Галуута-Нуурай шулуу нүүрһэнэй предприятинуудта хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай шахтна комитедэй түрүүлэгшэ Ц. О. Цыбиков мэдүүлбэ. Бага-Холбоолжоной уурхайн нүүрһэшэд шулуу нүүрһэ нэмэл аргаар малтан абаха гурбан жэлэй түсэбые 1973 оной сентябриин 27-до дүүргэһэн байна. Нёдондо жэлэй түсэбһөө гадуур 83 мянган тонно шулуу нүүрһэн малтагдаа, 193 мянган түхэригэй олзо доход абтаа.

А. К. Шевченкын даадаг бригада ажалай һайн жэшээ харуулна. Тэдэнэр графигаа сүүдхэ бүри уридшалан дүүргэжэ, 1974 оной август һарын түсэбөөр ажаллажа эхилээ. П. В. Балалаешниковай, П. И. Коноваловай, А. Г. Бобыкинай даадаг экскаваторна бригаданууд бүтээсэеэ нэгэ миллион кубометртэ хүргэжэ шадаа.

Галуута-Нуурай шахтанууд, Холбоолжоной уурхай шэнэ, бүтээсэ ехэтэй техникээр жэл бүхэндэ хангагдана. Энээнэй ашаар шулуу нүүрһэ малтан абалга дээшэлүүлэгдэнэ. Галуута-Нуурай шахтын В. Г. Аношиной бригада сүүдхэдээ нэгэ мянган тонно шулуу нүүрһэ малтадаг болоо. 5-дахи участогай коллектив мүн лэ ехэ бүтээсэ туйлаһан байна.

Үгэ хэлэгшэ шулуу нүүрһэшэдэй ажалай һайн тала харуулха зуураа, бии байгаа дутагдалнуудые элирүүлбэ. Уурхай, шахтануудта зарим түхеэрэлгэ муугаар хэрэглэгдэнэ. Холбоолжоной уурхай автосамосвалнуудые миин байлгаһанай түлөө автобазада ехэ хэмжээнэй яла түлэнэ. Муу шанартай шулуу нүүрһэ ашажа, хэрэглэгшэдтэнь эльгээхэ баримта усадхагдаагүй. Механизмуудай техническэ харууһан һайнаар эмхидхэгдэнэгүй, энэ шалтагаанһаа эбдэрхэ, һаатаха ушар гарана. Ажалай журам эбдэхэ ябадал бии.

Шулуу нүүрһэшэдэй коллективүүд табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ эдэ дутагдалнуудаа зайсуулха, арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэхэ, тиигэжэ бүтээсэеэ улам дээшэлүүлхэ зорилготой юм. Партийна, профсоюзай организацинууд нүүрһэшэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, байгша оной түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ коллективүүдэй хүсэ шадал элсүүлхэ байна.

Коллективүүд 1974 оной социалис уялгануудые баталан абаа. Бага-Холбоолжоной уурхайн нүүрһэшэд шулуу нүүрһэ малтаха түсэбөө декабриин 5 болотор дүүргээд, даабариһаа гадуур 50 мянган тонно нүүрһэ малтаха гэжэ хараална. Галуута-Нуурай шахта түсэбөө декабриин 27-до дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 6.000 тонно шулуу нүүрһэ арадай ажахыда үгэхэ уялга абанхай.

Транспортна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэһөө 1-дэхи ПАП-ай жолоошон А. П. Михайлов зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ. Городой пассажирска транспортна предприятинууд арад зоной эрилтэ хангаха, пассажирнуудые шэрэхэ уялгатай. Энэ уялгаяа һайнаар дүүргэхэ гэжэ олонхи жолоошод оролдоно.

Манай предприятиин коллектив маршрутна хангалгын бригадна гуримда оронхой. Автобусуудай ябалга 1972 онойхиһоо зарим тэды һайжаруулагдаба. Олонхи бригаданууд социалис уялгануудаа дүүргэһэн байна. Нүхэд Иваненкын, Пеговэй даадаг бригаданууд, жолоошод И. Ф. Колесников, В. П. Першин болон бусад зарим түрүүшүүл һайнаар ажаллана.

Гэбэшье автотранспортна предприятинуудай ажалда горитой дутагдал бии. Манай хүдэлмэри арад зоной эрилтэдэ хүрэмэ бэшэ гэжэ сэхэ тэмдэглэхээр.

«Правда» газетын шүүмжэлэл соо хэлэгдэһэн, мүн бусад зарим дутагдалнуудые усадхахын тула жолоошодой дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ, автобусуудай техническэ харууһа һайжаруулха, кадрнуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ мэдэрнэбди. Энэ жэлдэ эдэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдахаар хараалагдаа.

Зарим асуудалнуудые өөһэдынгөө хүсэ шадалаар шиидхэжэ шадахагүй байнабди гэжэ хэлээд, энээндэ Горсоведэй, Буряадай транспортна управлениин анхарал хандуулһан байна. Предприятиин үйлэдбэриин бааза мүнөө үеын эрилтэ хангажа шаданагүй. Автобусууд олон болоо, шэнэ гараж баригданагүй, мүн тэдэниие заһабарилха тусхай газар, байра дуталдана.

Городой олон харгынуудай муу байдал тухай нэгэнтэ бэшэ шүүмжэлэгдэһэн, заагдаһан байха. Манай коллективэй суглаанууд дээрэ иимэ асуудал табигдадаг. Теэд бодото хэмжээн абтанагүй. Иимэ дутагдал жолоошодой ажалда, арад зониие һайнаар хангаха гэһэн эрилтэдэ бага бэшэ һаад ушаруулна. Архитекторнууд город соо шэнэ барилгануудые, кварталнуудые бодхохо проект зохёоходоо, харгы бариха асуудалаар һонирхоногүй. Бүхэли кварталнууд бодхогдоно, харин тэндэ ябаха харгы баригданагүй. Иимэ байдалтай саашадаа эбсэжэ болохогүй гэжэ үгэ хэлэгшэ зааба.

Ленинэй ордентэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой залуу хүдэлмэришэд бүхы коллективтэй хамта партиин ЦК-гай Хандалгада бодото ажалаараа харюусаха, түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэ байһанаа мэдүүлээ. Комсомолшууд, залуушуулай хамтын хэрэгтэ оруулжа байгаа туһа нэмэри тухай комсомолой ЛВРЗ-гэй комитедэй секретарь А. Г. Лубсанов хөөрэжэ үгөө.

Залуу мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэдэй олонхинь эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана. Комсомолой комитет кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, бэлдэхэ асуудалда анхаралаа хандуулна. Энэ хэрэгтэмнай ахамад нүхэд, заводой үнинэй хүдэлмэришэд ехэ туһаламжа хүргэнэ. Заводой залуушуул комсомолдо В. И. Ленинэй нэрэ зэргын олгогдоһонһоо хойшо 50 жэлэй ойдо, мүн Буряадай комсомолой 50 жэлэй ойдо ажалай һайн бэлэг бэлдэхэ гэжэ шиидээд, дундаа социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлбэ. Социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэл жэлэй түрүүшын һараһаа ябуулагдажа эхилээ. Энэмнай түрүүшынгээ үрэ дүн харуулба. Манай коллектив жэлэй түрүүшын һарын түсэб муу бэшээр дүүргэбэ.

Арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай «Рембытприбор» комбинадай директор В. Б. Багатуев хэлээ. Хүдөөгэй арад зондо үзүүлдэг туһаламжа һайжаруулагдажа байна. Харин бүри олон янзын туһаламжа, хангалга үзүүлхэ һанамжануудые тэрэ хэлээ.

Манай республикатай мүрысэдэг Яхадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо М. П. Габышев, Шэтын облпромсоведэй түрүүлэгшэ П. Ф. Ключко зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, өөһэдынгөө ажалшадай зүгһөө республикымнай ажалшадта амжалта хүсөөд, социалис мүрысөөндэ ямар үрэ дүн туйлажа байһанаа хөөрэһэн байна.

Партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев зүблөөндэ хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Зүблөөндэ хабаадагшад республикын промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхеэ холбооной, арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй 1974 оной социалис уялгануудые баталан абаа.

СОВЕТ-КУБЫН ДЕКЛАРАЦИ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Империалис эзэрхэг түрэмгэйшүүлтэй тэмсэжэ, баатар вьетнам арадай туйлаһан илалта, Вьетнамда сэрэг дайе зогсоожо, эб найрамдал тогтоохо тухай хэлэлсээ баталалга түүхын удха шанартай үйлэ хэрэг болонхой. Энэ ушар хадаа эрхэ сүлөөгөөгэйнгөө түлөө тэмсэһэн зоршагүй зоригтой арадай илалта байхаһаа гадна, мүн социализмын, эрхэ сүлөөдэ дуратай хүсэнүүдэй, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй, эб найрамдалай, үнэн зүб хэрэгэй түлөө бүхы тэмсэгшэдэй уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын хамтын илалта болоно. Вьетнамай арадтай интернациональна һаналаа нэгэдэнги байһанаа Советскэ Союз ба Куба дахинаа гэршэлнэ. Тэдэнэр Вьетнамай Демократическа Республикатай аха дүүгэй ёһоор харилсаа саашадаашье бэхижүүлхэ, национальна экономикоёо һэргээн бодхоогодонь, социализм байгуулгадань тэрээндэ шухала хэрэгтэй туһаламжа болон дэмжэлгэ саашадаашье хүргэжэ байха юм. Тэрэшэлэн Урда Вьетнамай хүн зоной аша туһые тодорхойлһон Урда Вьетнамай Республикын революционно саг зуурын правительствые бүрин дэмжэхэ байһанаа тэдэнэр мэдүүлээ. Парижай хэлсээе һахалдуулха ушарые, национальна эрилтэнүүдээ сүлөөгөөр бэелүүлхэ хэрэгтэнь Вьетнамай арадта һаад хэжэ байһан хүсэнүүдэй ябуулгануудые СССР, Куба буруушаана. Парижай хэлсээе бүхы хабаадагшадайнь хэлээгүйгөөр дүүргэхэ тухай эрилтэ табиһан ДРВ-гэй правительствын, РЮВ-эй РВП-гэй мэдүүлгэнүүдтэй һаналаа нэгэдэнги байһанаа тэдэнэр мэдүүлээ.

Лаосто эб найрамдал тогтоохо ба национальна ёһоор хоорондоо үгэеэ ойлгосохо тухай хэлсээе Советскэ Союз, Куба һайшаана, мүн Камбоджын патриодуудай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэнги байһанаа дахинаа мэдүүлнэ. Ороноо амгалан, демократическа ёһоор нэгэдүүлхэ гэһэн КНДР-эй правительствын дурадхалые, Урда Корейһээ хариин сэрэгүүдые бүхыдэнь гаргаха тухай корей арадай эрилтые тэдэнэр дэмжэнэ.

Израилиин эзэрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүүгээр араб арадуудай хэжэ байһан национальна - сүлөөрэлгын тэмсэлые дэмжэхэдээ, Советскэ Союз болон Куба нэгэн адли хараа бодолтой юм. Дүтын Зүүн зүгтэ ушарһан аюултай шангa байдалые усадхаха талаар түрүүшын бодото алхам хэгдээ, сэрэг дайн болюулагдаа, Женевэдэ эб найрамдалай конференци хүдэлжэ эхилээ. Эдэ алхамууд зүб шэглэлэй алхамууд мүн, араб арадуудай үнэн зүб хэрэгые дэмжэжэ, олон жэлэй туршада социалис оронуудай, эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдэй тэмсэжэ байһан уг зорилго тээшэ шэглүүлэгдэһэн алхам мүн.

Мүнөө дээрээ хёмороото бүхы зонын бэшэ, харин зарим хубидань хабаатай хэмжээнүүд тухай эндэ хэлэгдэнэ. Тиимэһээ мүнөө Дүтын Зүүн зүгэй хёмороое амгалан ёһоор бүхыдэнь гуримшуулха ябадал бодото хэрэг болонхой. Тиигэжэ энэ районой бүхы гүрэнүүдтэ, бүхы арадуудта аюулгүй байдал тогтоогдохо ушартай. Энэ юун гэһэн удхатайб гэбэл, 1967 ондо эзэмдэгдэһэн бүхы араб газар дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые бүрин гаргаха, Палестиныи араб хуулита эрхэнүүдые хангаха хэрэгтэй. Тиигээгүй һаа, Дүтын Зүүн зүгтэ аюултай оршон байдал хуушаараа үлэхэ байна.

Социалис хани харилсаанай оронуудай хамтын ажал ябуулгануудай ашаар Европодо түгшүүрилтэ байдалые һуларуулга тээшэ, амгалан ёһоной хани харилсаа тогтоолго тээшэ бүри ехэ хубилалтанууд хэгдэнэ гэжэ Советскэ Союз, Куба ехэ хананггяар тэмдэглэнэ. Энэ ушар хадаа Европын бүхы арадуудай, бусад түби дэлхэйн арадуудай аша туһада, дэлхэйн социализмын хэрэгтэ харюусана.

ГДР-ые хашалтада оруулха гэһэн империалис хүсэнүүдэй эмхидхэһэн ябуулгые усадхалга социалис гүрэнүүдэй хамтын шухала туйлалта болоо. Немец хүдэлмэришэд болон таряашадай түрүүшын гүрэн — Германиин Демократическа Республикые уласхоорондын эрхын ёһоор мэдэрхэ хэрэг арсалтагүй болоо. ЧССР ба ФРГ хоёрой хоорондо һаяхан баталагдаһан договор Мюнхенскэ харата муухай зонхилолгые усадхаһан ушарые баталаа.

Европодо аюулгүй байдал ба хани харилсаа тогтоохо талаар зүблөөнэй амжалтатайгаар дүүрэхэнь бүгэдэ ниитын эб найрамдалай хэрэгтэ шухала удха шанартай юм гэжэ Советскэ Союз, Куба тоолоно. Энэ зүблөөн Европын бүхы гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын, хани харилсаа хүгжөөлгын бүри ехэ, бата бэхи үндэһэ һуури табиха үүргэтэй юм. Бүхы хабаадагшадайнь һайн дураа гаргаа һаань, энэ зүблөөн Европодохи үйлэ хэрэгүүдые амгалан байдалай, хани харилсаанай найдамтай харгы тээшэ абаашаха шухала шиидхэбэринүүдые абалгаар дүүрэжэ шадаха, тиихэ ёһотойшье. Түб Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые хорооохо тухай тодорхой шиидхэбэри абаха ябадал мүн лэ энэ шэглэл тээшэ хэгдэхэ ашатай туһатай шэнэ алхам болохо байна. Энээн тухай мүнөө Венэдэ хөөрэлдөөнүүд болонжо байнхай.

Азиин бүхы гүрэнүүдэй хоорондо тогтууритай эб найрамдал болон хүршэ ёһоной һайн харилсаануудые хангалга манай бүхы бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ зам тээшэ хэгдэхэ томо алхам болохо байна. Тиимэ дээрэһээ Азида хамтын аюулгүй байдал байгуулха гэһэн Советскэ Союзай гадаадын политикын хүсэл оролдолгые Кубын Республика дэмжэнэ, мүн энэ талаар тэрэнэй һанал бодолые хубаалдана.

Ниитын хоёр байгуулалтын хоорондохи зогсоошогүй тэмсэлэй эрхэ байдалда уласхоорондын харилсаануудта һайн шэнжэтэй хубилалтанууд болоно. Империализмын шэнжэ шанар хубилаагүй, дэлхэй дээрэ эзэрхэг түримхэй, хархис хүсэнүүд ябуулгануудаа үргэлжэлүүлһээр, тэдэнэр уласхоорондын түгшүүрил һуларуулгада эсэргүүсэнэ, сэрэгэй бэлэдхэл ехэ болгохые эрмэлзэнэ, арадуудай хоорондо этигэлгүй байдал, хоро шара үүдхэхые һэдэнэ.

Имагтал эдэ хүсэнүүдэй нүлөөн доро шухала болоһон хэдэ хэдэн асуудалнуудые бодотоор шиидхэхэ ябадал унжагайрна, бүхы Европын зүблөөндэ, Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ зорюута һаад ушаруулагдана, социалис оронуудай дотоодын хэрэгтэ хамааралсаха гэһэн удхатай элдэб янзын шашалдаан гарана. Америкын Холбоото Штадуудта оршон байдал һуларуулгада эсэргүүсэгшэд, «хүйтэн дайе» һөөргэнь бусааха гэдэг хүнүүд эдэбхижэжэ эхилээ. Мүнөө тэдэнэр совет-американ харилсаануудай гуримшажа байһан ябадалые таһалдуулха һэдэлгэ гаргалгада бүхы хүсэеэ элсүүлнэ. Энэ харилсаанай гурмшуулагдаһан ушар сэрэгэй аюулые һуларуулгын, гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёһоор, адли тэгшэ эрхэтэйгээр хани харилсаа хүгжөөхэ бүгэдэ ниитын үйлэ хэрэгэй шухала шатань болоһон юм.

Амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын ленинскэ гол ёһонуудта үнэн сэхэ Советскэ Союз ба Куба уласхоорондын түгшүүрил хурсадаха тээшэ, дайн сэрэгэй эрмэг тээшэ, дайн сэрэгэй эрмэг дээрэ байха зам тээшэ хүн түрэлтэниие дахинаа түлхихэ гэһэн эзэрхэг түримхэй, хархис бүлэглэлнүүдэй али бүхы һэдэлгые эрид шууд буруушаана.

Дэлхэйн бусад бүхы районуудта шэнги Латиин Америкэдэ гүрэнүүдэй хоорондо адли тэгшэ эрхые, бэеэ даанхай байдалыень, газар нютагайнь бүрин бүтэн байһыень хүндэлһэн, хүсэ хэрэглэхэ гү, али хүсөөр занаха ябадалһаа арсаха гол ёһонуудай бата бэхеэр нэбтэрхын түлөө Советскэ Союз, Куба тэмсэнэ. Латиин Америкын арадуудай дотоодын хэрэгтэ империалис политикын хамаарха ябадалые СССР, Куба эрид шууд буруушаана.

Социалис Куба тушаа бэелүүлэгдэжэ байһан экономическа, политическэ хашалта болон бусад һүйдхэлтэ ябуулгануудые болюулха тухай Советскэ Союз эрид шууд эрилтэ табина. Кубын газар дээрэ байһан Гуантанамодохи Америкын далайн сэрэгэй баазые хэлсээгүйгөөр усадхаха тухай Кубын Республикын эрилтэ хуулиин хүсэтэй, үнэн зүб гэжэ Советскэ Союз дахинаа мэдүүлээд, энэ эрилтые бүрин дэмжэнэ.

Чилидэ фашис ёһоной сэрэгэй хунтын бэелүүлжэ байһан ниитэ террор, патриодуудые мүрдэлгэ, алаха ушарые СССР ба Куба эрид шууд буруушаана. Хархис, шуһата диктатурада эсэргүүгээр тэмсэжэ байһан Чилиин патриодуудтай бүрин түгэсөөр һаналаа нэгэдэнги байһанаа тэдэнэр мэдүүлнэ. Нүхэр Луис Корваланда, Чилиин хунтын террорто дайрагдаһан бусад хүнүүдтэ сүлөө үгэхэ эрилтэ совет болон Кубын арадууд эб найрамдалай түрүү үзэл бодолтой бүхы хүсэнүүдтэй хамта табина, шуһа адхалгые, һүйдхэлтэ ябуулгануудые дары болюулха эрилтэ табина.

Саг зуура диилдэһэн ушар бодото дээрээ бэеэ даанхай байдал, демократи туйлахын түлөө тэмсэлдэ бодоһон Чилиин арадай хүсэл зоригые һуларуулхагүй.

Национальна талаараа сүлөөрхын түлөө, политическэ, экономическа, бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын түлөө, социальна дэбжэлтын түлөө үнэн зүб тэмсэл хэжэ байһан Латиин Америкын арадуудтай һаналаа халуунаар нэгэдэнги байһанаа пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үнэн сэхэ Советскэ Союз, Куба дахинаа батална.

Социализмын оронуудтай Латиин Америкын гүрэнүүдэй холбоо барисаагаа хүгжөөжэ, бэхижүүлжэ байһыень СССР ба Куба амаршална. Уласхоорондын байдалда Латиин Америкын бэеэ даанхай оронуудай бүри эдэбхитэйгээр хабаадалга эб найрамдалай ба гүрэнүүдэй хоорондо кани харилсаа тогтоохо хэрэгтэ горитойхон хубита болохо гэжэ тэдэнэр этигэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдэй туршада бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэһэн хүдэлөөн дэлхэйн политикада шухала үүргэ дүүргэдэг болоо. Хабаададаггүй оронуудай политика империализмда харша шэглэлтэй гэжэ, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулгада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгэдэ тэдэнэр эрмэлзэнэ гэжэ СССР ба Куба үндэрөөр сэгнэнэ. Энэ талаар Алжирта болоһон хабаададаггүй оронуудай гүрэнүүдэй, правительствануудай толгойлогшонорой дүрбэдэхи конференциин шиидхэбэринүүдые хоёр тала һайшаана.

Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан Азин, Африкын арадуудтай Советскэ Союзай ба Кубын арадуудай һаналаа нэгэдэлгые тодорхойлон, КПСС, Кубын КП иигэжэ мэдүүлнэ:

— Ямаршье түхэлэй, ямаршье зорилготой колониализмын харата муухай гурим хододоо, хүсэдөөр усадхагдаха зэргэтэй. Колониальна оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо гэһэн ООН-ой шиидхэбэри хүсэдөөр бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

— Ангола болон Мозамбикын арадууд эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө үнэн зүб тэмсэл ябуулхадаа, эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы хүсэнүүдэй зүгһөө һаналаа нэгэдэхэ ба дэмжэлгэ абаха бүрин эрхэтэй юм.

— Намиби, Зимбабве, Урда Африкын арадуудай расис гуримда эсэргүүгээр тэмсэжэ байһан тэмсэлдэнь бүрин дэмжэлгэ үгэхэ тээшэ дэбжэлтын, демократиин тала баримталагшадай үнэн сэхэ уялга мүн.

— Бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байһан залуу Гвинея-Бисау республика уласхоорондын хуулиин ёһоор үргэнөөр мэдэрэгдэхэ ёһотой.

Милитарис бүлэглэлнүүдэй һүжэрөөһэн буу зэбсэг яаралтайгаар гаргаха ябадалые болюулхын, буу зэбсэг, ядернашье, мүн юрыншье буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хуряахын түлөө Советскэ Союз болон Куба шууд сэхээр, хэлбэришэгүйгөөр тэмсэнэ. Энэ хэрэгтэ буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци шухала үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Тиимэ конференциие зарлахын тула бодотоор бэлэдхэжэ эхилхэ саг ерээ.

Ядерна буу зэбсэг яаралтайгаар гаргалгын зогсоогдоогүй эрхэ байдалда уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй тухай, мүн нэгэн доро ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэ ябадалые хэтэдээ хорихо тухай бүхы гүрэнүүдэй уялга абаха гээшэ тон шухала болонхой. Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан совет дурадхалые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVII сессиин баталһан ушар сэдьхэлээ ханаха үзэл түрүүлнэ.

Уласхоорондын оршон байдалда боложо байһан һайн хубилалтануудые, мүн тэдэниие бусалтагүй шэнжэтэй болгохые КПСС, Кубын компарти, Советскэ Союз ба Кубын Республика аха дүү бусад оронуудтай, партинуудтай сүг хамта саашадаашье туйлажа байхаар шиидэнхэй. Уласхоорондын түгшүүрилэй һуладаһан ушар гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёһоной, бэе бэедээ ашатай туһатай хани харилсаа хүгжөөхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдээр батадхагдаһан байхыень арадууд эрилтэ табина.

***

Совет-кубын хани барисаан бата бэхи, эбдэршэгүй. Нэгэн адли уг зорилгонуудаараа, хараа бодолнуудаараа, марксизм-ленинизмдэ, социалис интернационализмда хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байһанаараа холбоотой Советскэ Союзай Коммунис парти болон Кубын Коммунис парти хоёр оронуудай арадуудай, социалис хани харилсаанай аша туһада, эб найрамдалай, коммунизмын хэрэгэй аша туһада совет-кубын бүхы талын хани харилсаае гүнзэгырүүлхын тула бүхы шухала юумые саашадаашье хэжэ байха юм.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна Секретарь
Л. БРЕЖНЕВ.

Кубын Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министр
Фидель КАСТРО РУС.

Гавана, 1974 оной февралиин 2.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Монголой революционно партиин ЦК-гай гэшүүн, МНР-эй Ажалай Герой Дорнин Арья Буряадай хүдөө ажахын институдай агрономическа факультедэй 3-дахи курсын студентнүүдтэ айлшалһан байна. 217-дохи аудиторидо энэ уулзалгада зорюулагдаһан баяр ёһололой үдэшэ болоо.

Үдэшэ дээрэ үгэ хэлэһэн институдай КПСС-эй түүхын кафедрын доцент К. С. Тангагова Монгол орон тухай һонирхолтой мэдээсэл хэбэ.

Тэрэнэй удаа Дорнин Арья үгэ хэлэхэдээ, совет-монгол арадуудай хани барисаанай саашадаа улам бэхижэжэ байһан тухай, өөрынгөө дааржа байдаг «Жаргалант» гэжэ нэгдэлэй ажахы тухай студентнүүдтэ хөөрэжэ үгэбэ.

1927 ондо эмхидхэгдэһэн тус ажахые хорёод жэлэй туршада нүхэр Дорнин Арья хүтэлбэрилнэ. Мүнөө тус ажахы һүүлэй үеын техникээр хангагданхай, тарялангай баян ургаса ургуулдаг, адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг Монголой Арадай Республикын томо, түрүү ажахынуудай нэгэн гэжэ тоолодогдог юм. Энэ ажахы 46 мянган гектар хахалһан газарнуудтай 31 мянган гектарта ороной тарян таридаг юм. 37 мянган хонин, 3.000 толгой эбэртэ бодо мал, 1.300 толгой адуун һүрэг мүн лэ ажахын баялиг болоно.

Дорнин Арьягай дааддаг тус ажахы ажалдаа үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө Ажалай Улаан тугай орденоор шагнагдаа һэн.

Уулзалгын түгэсхэлдэ хүдөө ажахын институдай студентнэр айлшанһаа олон асуудалнуудые һуража, тоббо һонср, ойлгосотой харюунуудые абаба.

З. ТЭЛИН.

ДОСААФ-ай ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

ДОСААФ-ай Буряадай обкомойээлжээтэ пленум болобо. Сэрэгэй-техническэ спорт саашадань хүгжөөхэ тухай элидхэл ДОСААФ-ай обкомой түрүүлэгшын орлогшо **В. Н. Ольховатскиин** хэбэ.

— Сэрэгэй албанда ошохоһоо урид залуушуулые Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэг тэдэнэртэ мэргэжэл (радист, жолоошон, парашютист) олгохо, гэшэ манай гол зорилгонуудай нэгэн болоно, — гэжэ элидхэлшэ онсо тэмдэглэбэ. ДОСААФ-ай Советскэ (түрүүлэгшэнь А. Г. Наумов), Хоринэ (түрүүлэгшэнь С. Н. Бадмаев), Хяагтын (түрүүлэгшэнь В. В. Беляков) райкомууд үнгэрһэн үе соо эдэбхи үүсхэлтэйгээр, үрэ ехэтэйгээр ажаллажа гараба. Гэтэр Баунтын, Бэшүүрэй, Загарайн, Яруунын, Түнхэнэй аймагай ДОСААФ-ай эмхинүүдэй ажал хүдэлмэри һаналдаа хүрөөгүй гэжэ шүүмжэлэгдэв.

Сэрэгэй-техническэ түхэлэй спортоор үнгэргэгдэдэг Бүхэроссин болон зоныйн мүрысөөнүүдтэ манай республикын суглуулагдамал команда муу бэшэ дүн харуулдаг юм. Жэшээнь, Кемеровэ хотодо үнгэргэгдэһэн радиограмма абаха ба дамжуулха мүрысөөндэ 4-дэхи һууриие эзэлһэн байна. Командын гэшүүн, Улаан-Үдын электротехникумэй студент В. Г. Логинов энэдэ түрүү һууриие эзэлээ һэн.

Зонын түрүү һууринуудые эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн «Лоса на лис» гэһэн мүрысөөндэ Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй 13 областиин командануудай дундаһаа манай республикын суглуулагдамал команда 2-дохи һуури эзэлһэн юм. Энэдэ залуу спортсменкэ Мария Бурлакова спортын мастерта кандидадай нормо дүүргэһэн байгаа. Тиин РСФСР-эй суглуулагдамал командада абтажа, Бүхэроссин мүрысөөндэ 3-дахи һуури эзэлхэдэ, спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Баһа олоной спортсменүүд муу бэшэ дүнгүүдые харуулдаг болоо.

Спортын мастер **Александр Ермолаев** авиамоделин спортоор обкомой зүгһөө ахмарал багаар хандуулагдана гэжэ хэлэбэ.

Спортын хүндэтэ мастер **П. П. Николаев** үгэ хэлэхэдэ, хүдөө нютагуудта мэргэн буудагшадые олошоруулха талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулагдана гэжэ тон зүбөөр тэмдэглэһэн байна.

Суулгын дунда һургуулиин һурагшадай, багшанарай хүсөөр эмхидхэгдэһэн сэрэгэй һуралсалай түб тухай Республикын соёл гэгээрэлэй министерствын инспектор **А. С. Халбаев** сугларгашадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Тиигэжэ эдэнэр буудалгын тир, спортын талмай гэхэ мэтэ газарнуудта һорёо, мүрысөө үнгэргэжэ байха аргатай болонхой.

Мүн **В. Н. Кашарихин** (Кабанск), **В. В. Беляков** (Хяагта), **М. Р. Оленников** (Прибайкалиин аймаг), **Г. Г. Бессонов** (Баргажан), республикын сэрэгэй комиссар **Д. Д. Гончиков** болон бусад пленум дээрэ үгэ хэлэбэ. Пленум дээрэ ДОСААФ-ай обкомой түрүүлэгшөөр **А. П. Кормев** һунгагдаба.

О. ЦЫБИКОВ.

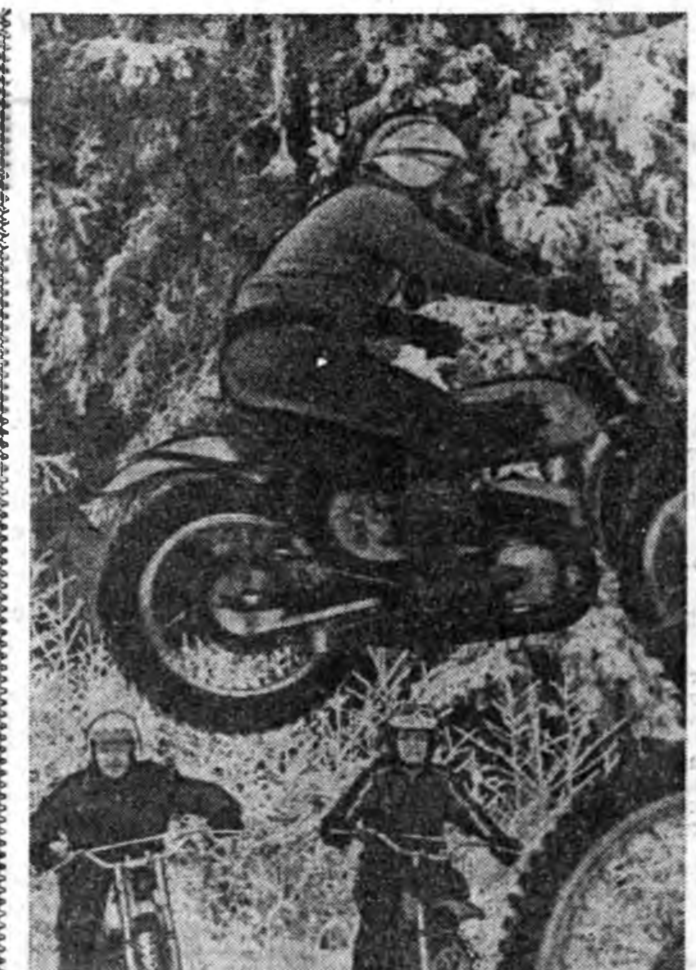

ЭСТОНИИН ССР. Рапласка районһо, үдхэн ногоон ой соо оршодог Ярвакандин поселогто 2 мянга гаран хүн ажаһууна. Энэ ажаһуугшад «Ярвакандин техасед» гэжэ шэлэй-модо болбосоруулгын комбинатда ажалладаг. Республикын барилгын материалай промышленностиин томо предприятинуудай нэгэн гэжэ тоологдодог энэ комбинатда сонхын шэл, витрин, вагон-гэрнүүдые, гадна Таллинай гэр барилгын комбинатда хэрэглэгдэхэ сохын, үүдэнэй рамануудые хэдэг.

Предприятида мянгаад хүн ажалладаг. Тэдэнэй сүлөөтэй сагаа һайнаар үнгэргэхэ булта юумэн бии. Комбинадай клубта үни һайхалай арбаад кружок хүдэлнэ. Комбинадта спортын арбан мастер хүдэлнэ. Тиимэ хадань спорт энэдэ һайнаар эмхидхэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: амаралтын үдэр. Мотосекциинхид элээтэ һорёогоо үнгэргэжэ байна. Комбинадай машинист-электрик, СССР-эй спортын мастер Яан Мюрк шадабарияа харуулна.

ТАСС-ай фотохроникэ.

ТҮРҮҮ ФЕРМЭДЭ АЙЛШАД БУУБА...

Тээсгэн Доодо-Ивалгын отделениин гурбадахи фермын газаа танигдаагүй айлшад ерэжэ бууба. Танилсан гэхэдэ хуршэ һуудаг Оронго, Гильбэрэ нютагуудһаа ерэһэн фермые даагшанар байба. Айлшад Ивалгын туршалгаүйлэдбэриин ажахын түрүү фермын ажал хэрэгүүдтэйнь танилсаха гэһэн зорилготой байгаа.

Эндэ ерэхэһээ урид Ивалга тосхондо семинар болоходо, «Үнгэрһэн жэлдэ малай фермүүдэй хэжэ гарһан хүдэлмэриин дүн, мүн 1974 ондо бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой секретарь Э. И. Берачин дэлгэрэнгы элидхэл хэһэн байна. Һуулээрнь фермые даагшанар Н. Нурбуев, Е. Радиаева (Гильбэрэ), Д. Норбоев, В. Собенников (Оронго), Д. Бадмаев, Д. Бальчинов (Ивалга) гэгшэд өөһэдынгөө ажал хэрэгүүд тухай хөөрэжэ үгөө.

Гурбадахи фермэ гэшэ һү һаалгаа дэшэлүүлхын түлөө мүрысөөндэ хэдэн жэл удаагаар Ивалга соогоо хододоо эхилжэ ябанхай. 1973 ондо тэндэ үнеэн бүриһөө 3129 килограмм һү һаажа аба һэн. Тиихэдэ Оронгын совхоз үнеэн бүриһөө мишл 1784 килограмм, нүгөөдэ—«Заветы Ильича» совхоз 1881 килограмм һү һааһан байба. Ингэжэ бэе бэедээ абалсажа, дүй дүршэлөө андалдан абалсаха һайн үүсхэл һүүлэй үедэ тус аймаг дотор дэлгэржэ байна. Тэрэнь тон һайшаалтай хэрэг мүн.

В. ГАЛДАНОВ.

БАЯР ХҮРГЭНЭ

Республикымнай филармониин бүлэг артистнар Захааминай аймагай колхоз, совхозуудай ажалшадта эдэ удаарнуудтаа концерт, наада харуулжа, нютагһаа нютаг бухэлдэ түхэ сүлөөгүйхэн айлшалжа байнхай.

Һаяхан эдэнэр аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй ажалшадта концерт табижа, угаа ехэ баяр баясхалантайгаар угтагдаа. Ирагуу һайхан хоолойгоо зэдэлүүлжэ, олоной альга ташаалгаар угтагдаһан Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Гуржап Эрдынеев, Ирина Галсанова, гэгшэд ород, буряад дуунуудые зэдэлүүлээ.

Уян нугархай хатар шадамар бэрхээр гүйсэдхэһэн Оюуна Тумурова бултанай ахарал татажа шадаа. Ингэжэ манай нютагуудаар концерт, наада харуулжа ябаһан артистнүүдтэ ажалшадань ажалтаа хүсэжэ, бидэнэр мартангүй ходо ерэжэ байгыт гэжэ газетээр дамжуулан захинаб.

С. МУНКУЕВ,
Бургалтайн клубые даагша.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» январиин 30-да Москвада үнгэргэгдэһэн тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени соносхобо.

«Спортлото»: Хэшье зурҕаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад —2764 түхэриг, дүрбэн номер таагһан хүнүүд — 30 түхэриг, гурбан номер таагшад—3 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: Нэгэшье хүн зурҕаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагһан хүнүүд—4022 түхэриг, дүрбэн номер таагшад —79 түхэриг, гурбан номер таагһан хүнүүд 4 түхэриг абаха.

Энэ тиражай шүүбэрнүүд 1974 оной февралиин 11-һээ мартын 10 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хүдөөдэ ажаһуугшада — эрдэм һуржуули» — түрүү бэшэг. Хүндэлэлэй самбар. Областной партконференциин делегадууд байна. Совет-Кубын декларации.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаһануудта. Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй суглаанай тоосоон.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спорт. Нютаг нютагай һонин.

СЭЭХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Телевиздэнно һонин. 18.25 — «Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулга — уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай охин» Буряадаар хөөрөөн. 18.40 — «Пропагандистнар ба шудалагшадта туһаламжа» гэһэн дамжуулга.

«Орбита» харуулна. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Концерт. 20.15 — «Татарай АССР-эй үгтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». КПСС-эй Татарай обкомой нэгэдэхи секретарь Ф. А. Табеев хабаадалсана. 21.00 — «Большая любовь Бальзака» — телевизионно уран һайханай фильм (үнгэтэ). 1-дэхи сери — «Надежды и унижения». Польшын ба Франциин телевидениин хамта бүтээлһэн фильм. 21.50 — 22.00 — Заһбаралга. 22.00 — «Большая любовь Бальзака» — телевизионно уран һайханай фильм (үнгэтэ). 2-дохи сери — «Чужестранка». Улаан-Үдэ харуулна. 22.55 — «Танай бэшэгүүдтэ харюусанабди». 23.20 — Һонин.

«Орбита» харуулна. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Концерт. 00.50 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һууринэ зээлхын түлөө мүрысөөн. «Химик» (Воскресенск) — «Крылья Советов» (Москва). 2-дохи, 3-дахи үе.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООМНАЙ БАТА БЭХИ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной айлшаар хэрэгээр Кубада ерэһэн тухай, Кубын Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастратай, тэрэнэй хэшэн хөөрэлдөөнүүд тухай, Кубын-совет хани барисаанай, аха дүү ёһоной харилсаа холбооной ёһоной харилсаа холбооной эхэ манифестаци тухай мэдээсэлнүүдые хилын саанахи ороннуудай газетэнүүдтэ тухаилагдана, радиогоор дамжуулагдана, телевидени харуулагдана.

ГАВАНА. Республикын революционно армиин ахалдар солын хото — Сантьяго-де-Кубада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй ошоһон тухайда «Гранма» газетэ тусгай номер гаргаһан байна.

БЕРЛИН. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин Сүлөөтэ олтригото ошоһон тухай, республикын хани зонтой хани халуунаар уулзалга, Ф. Кастро болон Кубын бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөн тухайнь Германиин Демократическэ Республикын газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ. Кубын революциин үлгыдэ Л. И. Брежнев Ф. Кастро хоёрой ерэһэн үдэрые Орьенте провинциин гол хотон — Сантьяго-де-Кубын хүн зон удаан сагаар соо мартахагүй байха гэжэ «Нойес Дойчланд» газетэ тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. 1972 онһоо СЭВ-эй гэшүүн болоһон Кубада нүхэр Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр ерэлгэ совет-кубын хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэдэ гадна, социалис оронуудай экономическа хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлхэ байһаниинь дамжуулгүй гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай орган — «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

БУДАПЕШТ. Гаванаһаа абтаһан корреспонденциис «Непсабадшаг» газетэ түрүүшынгээ хуудаһанда толилбо. Интернациональна түлөөнэй тухайда тулаламжа түлөө Кубын арад зон Советскэ Союзда ехэ баяр баясхалан хүргэнэ. Энэнь Сүлөөтэ олтригот дээрэ социализм байгуулха хэрэгтэ ехэ амжалта илалтануудые туйлалагдаһан нүлөөлхэ байха гэжэ газетэ бэшэнэ.

СОФИ. «Революциин хэтэ мүнхын гал», «Эдэршэгүй хани барисаа», «Кубын газар дээрэ хани халуун уулзалганууд болобо» гэһэн гаршагууд доро Болгариин газетэнүүд Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр Куба ошоһон тухай, Ф. Кастратай уулзажа хөөрэлдэһэн тухайнь үргэнөөр тухайлана.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин Сүлөөтэ олтригото ерэлгэ Советскэ Союзай ба Кубын Республикын хоорондохи бата бэхи хани барисаа, харилсаа холбооной гэршэ болобо гэжэ «Народна младеж» газетэ бэшэнэ.

ПРАГА. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Кубада ерэлгэ бусалгые бүхы дэлхэйн арад зон ахарал татаад анхаралан дурдажа байна. Ушар юуб гэхэдэ, Советскэ Союзэй зэ найрамдалта полиина бүхы дэлхэйн амгалан байдал хүсэлэ эрмэлзэлые элирхэйлэн гэжэ Чехословакиин газетэнүүд тэмдэглэнэ. Арадуудай хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхын түлөө, нигтын ондоо байгуулалтай гүрэнүүдэй хани дүтын һоор эрэгэ оршохо гол ёһоной бэелүүлэгдэжэ тула Советскэ Союз ехэ оролдолго гаргана.

БУЭНОС-АЙРЕС. «Кубын, СССР-эй хоорондохи харилсаа холбоон бэхижэхэдэ, Латинин Америкын бусад оронуудай Коммунис партинууд омогорхон баясана»,— гэжэ Аргентинын «Панорама» гэдэг политическэ журнал тэмдэглэнэ.

МОНТЕВИДЕО. Уругвайн «9 февраля» гэдэг журнал ингэжэ бэшэнэ. «Л. И. Брежневэй албаний хэрэгээр Кубада ерэлгэ Кубын-совет харилсаа холбоон хүгжөөхэдэ гадна, Кубын ба Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаанда һайнаар нүлөөлхэ байха гэжэ найдажа байһан тухайгаа дипломатическэ мэдээжэ адаглагдаа мэдүүлнэ».

БРАЗИЛИА. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь хани ёһоной албанай хэрэгээр Кубада ерэһэн гэжэ «Диарио ди Бразилиа» газетэ бэшэнэ. Уласхоорондын шахардуу байдалые улам шанга болгоһын түлөө түрүү газетэ, харин эб найрамдал хангахын. Кубын революциин туйлалтануудые сахин хамгаалхын тула Советскэ Союз Кубада сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэ.

НЬЮ-ЙОРК. Л. И. Брежневэй Кубын Республикада ерэһэн бусаһан тухай америкын хэблэл үргэнөөр бэшэнэ. Л. И. Брежневэй эб найрамдал сахин хамгаалхын, ондоо социальна байгуулалтай гүрэнүүдэй хоорондохи шахардуу байдалые саашадань һуларуулхын тула ехэ хүсэлэй оролдолго гаргана гэдэ бүхы газетэнүүд тэмдэглэнэ. Л. И. Брежневэй Кубада ерэһэн тухай «Вашингтон стар ньюс» газетэ бэшэхэдээ, «Кубые гансаардуулха гэһэн Вашингтоной политикэһаа Холбоото Штадууд арсаха ёһотой. 8 миллион хүн зонтой Кубые өөрдэргүй гэжэ мэдүүлээд, үгэрһөөнүүд Холбоото Штадуудай забдагдагүйнь тэнэг ябадал болоно» гэжэ мэдүүлнэ.

(ТАСС).

БЕРЛИН

ХАРИЛСААНАЙ ШЭНЭ АРГА

ТАСС

Социалис ёһоной экономическа харилсаа холбооной ашаар социалис хани ороноуд бүхы оронуудай экономическа, социально-политическэ арга боломжонууд улам дэлшэлжэ, оронуудай хүн зоной хани барисаан бэхижэжэ гэжэ СЕПГ-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер Шварцдахи В. Пигэй нэрэмжэтэ хэмэлдэмэрилэгшэдэй митинг дээрэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Комбинадые Карл Марксын орденоор шагнаһантай дашарамдуулан, энэ митинг үнгэргэгдэһэн байна. Комбинатда ажалламжа байһан зон, поляк мэргэжэлтэдэй тэрэ гүнзэгы сэдьхэлһээ баясхалан хүргөөд, бүри ехэ амжалта илалтануудые туйлахыень хүсэбэ.

ВАРШАВА

ЭРХИМ ҮРЭ ДҮНГҮҮД

ТАСС

Арадай Польшын ажалшад Шэнэ жэлэй түрүүшын һарада эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаба. Һарынгаа даабари дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн тухай мэдээсэлнүүд республикын бүхы зах булангуудһаа ороно.

Польшын шахтанууды коллективүүд шүлүү нүүрһэ малтаха һарынгаа түсэбһөө 55 мянган тонно нүүрһэ абаба. Хүндэ промышленностиин предприятинууд түсэбһөө гадуур 300 мянган злотых сэнтэй продукци гаргаһан байна. Польшын портын хүдэлмэрилэгшэд һарынгаа даабарие 200 мянган тонноор үлүүлээ.

Ороной түмэр замшад түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана. Эдэнэр январь һарада 36,5 тонно ашаа зөөгөө. Энэнь түсэбтэ даабариһаа 700 мянган тонноор ехэ. Польшын химигүүд, судна бүтээгшэд, эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд январиин һарын даабарие үлүүлэн дүүргэһэн байна.

ХАНОЙ

ПТВ-гэй ОЙН ҺАЙНДЭР

ТАСС

Арад зоноймгоо түүхэдэхи алдарта һайндэрые — Индохитадай Коммунис партиин (мүнөө Вьетнамай Ажалшадай парти) бии болгогдоһоор 44 жэлэй ойн демократическа Вьетнам үргэнөөр тэмдэглэбэ. Энэнь Вьетнамай мүнөөнэй түүхын эхин болоно гэжэ «Нян зан» газетэ бэшэнэ.

Бэез даахан байдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө, социализм байгуулхын түлөө эдэхитэйгээр тэмсэхэдээ, энэ парти зэргэжэ улам нягтаруулан жагсааһан байха юм. Энэмнай Вьетнамай революциин онсо шэнжэ шанарнуудай нэгэн болоно гэжэ «Нян зан» үргэлжэлүүлнэ. Ингэжэ стратегическэ удха шанартай хоёр зорилго: национально - демократическэ, социалис зорилгонууд нэгэн доро шиидхэгдэв.

Дайнай ушолонгүүдые бүрин зайсуулхын, Урда Вьетнамдахи америкын империалистнуудай колониализм усадхахын, амгалан байдал һэргээхын түлөө манай партиин эдэбхитэйгээр тэмсэжэ үргэлжэлнэ гэжэ ПТВ-гэй ЦК-гай орган тэмдэглэнэ.

«Партиин байгуулагдаһан түрүүшын үдэрһөө мүнөө хүртэлээ Вьетнамай революциин туйлаһан бүхы илалтанууд партиин зүгһөө хүдэлмэрилэжэ ангиие зүбөөр хүтэлбэрилһэнэй үрэ дүн болоно. Манай арадай шалтын алхам бүхэн — бүгэдые илагша марксизм-ленинизмын түүгэй доро үдэшэн алхам мүн», — гэжэ түрүү бэшэг доторнь бэшээтэй. Индохитадай Компартиин бии бологдо Октябриин революцитай, Лениной оролдоһон түлөө социализмаар холбоотой юм гэжэ Вьетнамай коммунистнууд тоолодог. Вьетнамай түрүүшын коммунист, вьетнам арадай гайхамшаг хүбүүн Хо Ши Миней Россида агуу ехэ Лениной суртал һургаалые шэжа шудалаһан түлөө материалнуудые газетэнүүд тунхаглаба. Коминтерны Москвадахи табадахи конгрессдэй делегадуудай дунда залуухан Хо Ши Мин бай байһан һонирхолтой зураг «Куан дой нян зан» газетэда баргалгаба.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 90 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ДРВ-гэй президент Хо Ши Миней бэшэһэн статье газетэ тунхаглаа. Индохитадай Компартиин мана бии болоһон тухайда энэ статья дотор хэлэгдэнэ.

ТОКИО

ХАБАРАЙ ТЭМСЭЛЭЙ ТҮСЭБ

ТАСС

850 мянган хүнниие нэгэдүүлдэг Японой гүрэнэй предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай Соведэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ 1974 оной хабар хэгдэхэ тэмсэлэй түсэб хараалагдаба. Орон дотор юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгые бурууушааһан аша үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абаха эрилтэ правительствын үмэнэ табижа, 24 часай хоёр бухалгаан март һарада үнгэргэхэ гэжэ тэдэнэр зүбшэлбэ. Энэ хүдэлөөнэй талаар хөдэлмэрилэгшэдэй һүүлэй һуулгүй бага улам үргэдэхэ. Энэдэ 10 үрдэрэй бухалгаан соносхогдохоор хараалагданхай.

ЛИМЭ

БУУ ЗЭБСЭГ БҮТЭЭН ГАРГАЛГЫЕ ХОРООХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

Латинин Америкэдэ буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хоровлхын, тэрэнэй зэрэндэ орохон мүнгэ зөөрийн энэ түбиин арадуудай байдал һайжаруулхада хэрэглэхэ хэрэгтэй гэжэ Перуда шухала гэжэ Перугай президент Веласко Альварадо хэлэбэ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалнуудаар Аандын бүлэгтэ хабаатай оронуудай хүдөө ажахын министрнүүдэй зүблөөн эндэ болобо. Тиин энэ оронуудай хүдөө ажахын министрнүүдэй зүблөөн нээхэдээ президент тэрэ ороной соо уулзахада, тэрэ иимэ мэдүүлгэ хэбэ.

ФЕВРАЛЬ

Байгал шадар ажаһуугшад февраль һарые үбэлэй һүүлшын һара гэжэ хэлсэдэг юм. Нээрээшье, февраль һарада һүниндөө шара тооһоор манарбашье, үдэртөө наранай элшэ хурса, үдэрнэй уртань болоһон байдаг. Тиин һарын һүүл багаар үдэрэй уртань алаар 10 час болохо юм.

Үдэртөө игаабаргай, дулаан болоходонь, гэрэй саһан хайлажа, дуһалнууд болон хүрэшөөрдэг байдаг шуу. Илангаяа республикын урда аймагууд, хадын ташалангахи, шулуун болон модоной наран талаадахи саһан хайлашадаг, тэгээ дайда алаг эрээл «хүбсаһаа» үмдэнэ.

Энэ үедэ ой соохи, мүн тарялан, бэлшээри дээрэхи хүр саһан хатуу, шаруун болошоһон байдаг гэшэ. Һарын тэмдэгһаа тала дайда һойрһоо нэриэнэ, түрүүшын шубууҳай — хүхэ бухын ирадаг. Пол, талын булжамуурай жэргэжэ абаһан хөлөөр дуулдажа захална.

Игаабарита, дулаан үдэрнүүдэй ээлжээдэ, гүрөөһэн болон бусад амитад нэгэ, хаха хабсагайн үбөөрөр эдэлдэг болоод суглардаг байна. Февраль һарада январиин як гэмэ хүйтэн һээ 1—6 градус дулаан, болдог болон Прибайкалиин аймагуудай урда аймагуудта 22—28 градус хүйтэн эзэгдэнэ. Заримдаа хүйтэн зэхилхэдэнь, һүниндөө 37—40, бусад нютагуудта 42—50 градус хүрэтэр хүйтэрдэг абадаг ушарнууд үзэгдэдэг. Тэиэшье нэгэ юумэ болоходо, Байгалаа шадарай аймагуудта 1—7 градус хүрэтэр дулаараад абадаг юм.

Байгша оной февраль һарада сагай уларил ямар байха хаб гэжэ газетэ уншагшадһонирхоно ёһотой.

Республикын урда аймагуудта дунда зэргээр 20—23 градус хүйтэн болоһо гү, али энэнь нормоһоо 1—1,5 градус дулаан байха зэргэтэй. Һарын түрүүшын арбаад хоногто үдэрөө һүниндөө 35—40, үдэртөө 20—25 градус хүйтэн болохо. Бусад үдэрнүүдтэнь һүниндөө 25—30, үдэртөө 12—17 градус хүрэтэр хүйтэрхэ юм. Һарын туршада 1—2 миллиметр саһан ороно. Энэнь нормоһоо бага байха жэшээтэй.

Республикын баруун-урда аймагуудта һарын туршада дунда зэргээр 18—20 градус хүйтэн болохо байна. Энэ хүйтэн үдэрнүүд — һүниндөө 35—40, үдэртөө 20—25 градус хүйтэн, һарын эхин багаар, февралиин 17—18-най үдэрнүүдтэ хэзээрээ хараалагдана. Бусад үдэрнүүдтэнь һүниндөө 29—34, заримдаа 20—25, үдэртөө 11—16 градус хүйтэн болохо зэргэтэй. Һарын багаар, февралиин 16—18-да Ахын аймагай Ильчир нютагта һүниндөө 29—34, үдэртөө 20—25 градус хүйтэн болоно. Бусад үдэрнүүдтэ һүниндөө 21—26, үдэртөө 14—19 градус хүйтэн байха жэшээтэй. Һарын туршада 1—3 миллиметр саһан ороход гү, али энэнь нормоһоо бага байхаар хараалагдана.

Республикын хойто аймагуудта һарын туршада дунда зэргээр 20—28 градус хүрэтэр хүйтэн болохо зэргэтэй. Заримдаа һүниндөө 35—40, үдэртөө 14—19 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Тиихэдэ Байгал шадар һарын эхин багаар һүниндөө 30—35, үдэртөө 20—25 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Һарын туршада 1—4 миллиметр шиньт болоно. Энэнь нормоһоо бага байха болоно. Һарын туршада арбан хоног, мүн тэн багаар Байгалаа шадар Ахын аймагта үдэртөө 15—20 градус хүрэтэр хүйтэн болохо гү, али энэнь нормоһоо 1—2 градус үлүү хүйтэн зэргэтэй.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер-агрометеоролог.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ТРАКТОРИСТКА

Ороной суута трактористка Паша Ангелинагай жэшээгээр 1936 ондо Омско областиин эхэнэрнүүдэй түрүүшын тракторна бригада эмхидхэгдэхэдэ, тэрэнэй 20 нахатай комсомолко Анна Кирюшина хүтэлбэрилһэн юм. Унтаха нойргүй гэжэ, амаралтагүйгөөр тэдэнэр ажаллажа, ажалта түрүү лахын түлөө, эхэнэрнүүд тракторнуудые хүсэлэлжэ шадаха харуулхын түлөө тэмсэжэ байна. Тиигээд Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ энэ бригада хоёрдохи һуури эзэлжэ, Анна Фёдоровна Кирюшина СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаһан байгаа.

Дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ А. Кирюшинагай урилгаар хэдэн зуугаад залуу басагад эхэнэрнүүд трактор, комбайнуудые жолоодоо һэн. 1941 оной урдаха хурьялгын үедэ областьда дотор эхэнэрнүүдэй 500-гаад бригада трактор, комбайнда хүдэлжэ гараа.

Он жэлнүүд ошожол байна. Анна Кирюшина дуратай ажалаа орхёогүй. Мүнөө залуу механизаторнуудтай уулзажа, тарялашанай ажал тухай һонирхолтойгоор хөөрэдэг зандаа шалтай. Тиигэхэдээ тэрэ гэртээ шарай хубилжа, залуушуулые тухэлтэй болодог байха юм.

ҺОМОНДО ДАЙРАГДАҺАН ПАРТИЙНА БИЛЕТ

Армениин ССР-эй революциин музейдэ һонирхолтой документ — Ленинградые хамгаалалсаһан Софья Лалаянай дайсанай һомондо дайрагдаһан партийна билет хадагалагдадаг юм. «Өөрынгөө түрэл хотодоо адли Ленинградта дурладаг. Фашистнууд бидэнэй айлгахаяа һанаһан байһан. Бэелэгтэй! Үхэ, тэдэнэр олзоттогүй, манай гоё һайхан ордонуудые, фабрикануудые һэмээрэ нэр һандаргахаяа, агуу Ленинградые гутаахаяа» гэжэ тэрэнэй дүүдээ басагандаа бэшэһэн бэшэг партиина билетэй тэйнь зэргэлээ табигдаһан.

Софья Лалаян 1941 ондо врач болоһон юм. Дайнай эхилхэдэ, һайн дураараа фронт ошоо. Шархатаһан сэрэгшэдтэ туһалхын түлөө врачнар үдэр, һүниие илгаагүй, амаралтагүй ажаллаа. Энэшьне мэдэеэнэ шэгүүдэйнь нэгэн сэ шэгшэдэйгээ... абтаба... хэжээр эсэшообди, тэд тэрэнэ дэ хэншье анхарагуй. Гарнизон дайндаа хүдэлһэн, хүлмэггүй һэн. Хэхэ бэтэнэ, нюдэнэйгөө хэрбэ үхэн сагта Эхэ ородоо албан хэхэ үялагатайбди».

Ленинградые хүрээлэлжэ шанга үдэрнүүдтэ Софья Лалаян нажамаал... «Партиин зэргэдэ нажаие абахын тула байгаб. Үхэхэ сагай ерэхэдэ, коммунист шэнгэр үхэхэб» гээд тэрэ мэдүүлгэ бэшэһэн юм. Бэлэн гэшээ орон тоо бэшэнэ гэжэ тэрэ үзэгдэл оронойнгоо хамгаалалтада хүбшэлэд, «Ленинградые хамгаалһанай түлөө» медаляр Софья Лалаян нагданхай.

1944 оной февраль һарада Софья Лалаян байлдааны постдоо тэрэ эрэлхэг баатар болон баранан байгаа.

ҺОНИРХОЛТОЙ ПАРАД

Псковско областиин Чурилово тосхон. 1942 оной февралиин 20-до энэ тосхонище партизанска бригадын отрядууд ээлһэн байгаа.

Карта хаража байгаараа, бригадын командир шэгэжэ хэлэһэн:

— Нүхэд, февралиин 23 — манай армиин, флодой һайндэр ха юм. Тэмдэглэнгүй байха болохо аал!

«Улаан Армиин 24 жэлэй ойдо зорюулагдаһан партизанска тусгай бригадын сэрэгэй парад» гэһэн № 9 захиралта бригадын сэргэшэд шагнаһан байгаа.

Тиигэжэ сэргэшэдэй партизанууд дайсанай тылдэ болоһон юм.

...Февралиин 23. 11 час 00 минута. Голой мүлһэн дээрэ партизанска тусхай отрядай 300 гаран сэргэшэ жагсаажа. Хүгжэм зэдэлнэ. «Смирно» гэжэ команда ... партизанууд тосхоонуудай хүнүүд адаглажа байгаа.

1942 оной февральда Чурилово тосхоной байдалда ... һайндэр болоһон юм.

(1974 оной календарьһаа абтаба).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□ «БУРЯАД ҮНЭН» □ 1974 оной февралиин 6. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-04343. Заказ № 0044